

STUDIMI

**Imazhet në kokat dhe zemrat tona:
Shqiptarët dhe serbët - njëri për tjetrin**

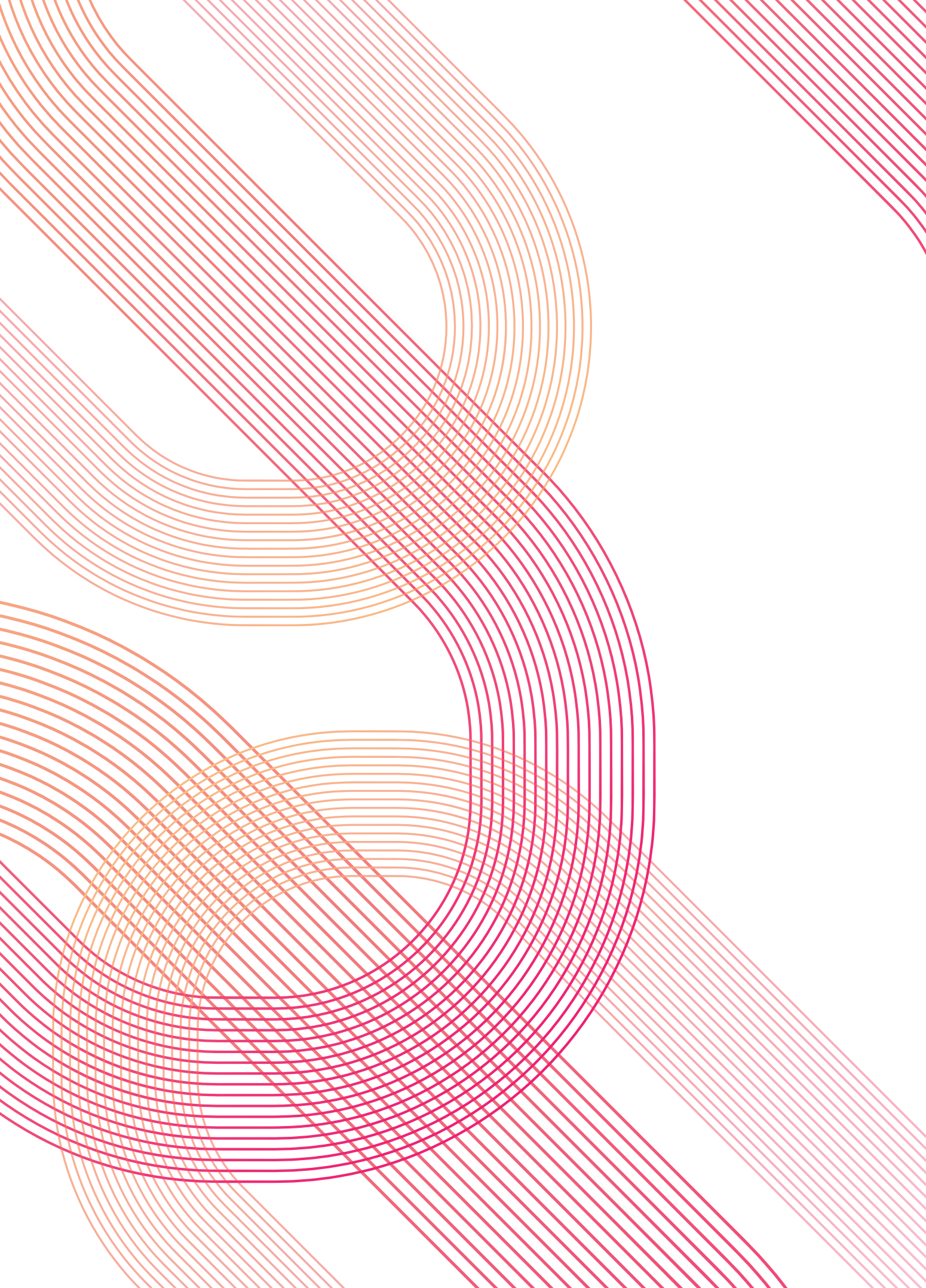

Përgatitja e këtij studimi është mbështetur financiarisht nga Fondacioni Kombëtar për Demokraci (NED). Përgjegjësia për përmbajtjen e studimit i takon ekskluzivisht Byrosë për Kërkime Shoqërore dhe Qendrës për Avokimin e Kulturës Demokratike – ACDC.

ZORAN GAVRILOVIQ • DUŠAN RADAKOVIQ

STUDIMI

**Imazhet në kokat dhe zemrat tona:
Shqiptarët dhe serbët - njëri për tjetrin**

RRETH PROJEKTIT

Projekti “Pasqyra Mediatike Serbo-Shqiptare”, i realizuar nga organizatat BIRODI dhe ACDC, është konceptuar me qëllim të përmirësimit të marrëdhënieve ndërmjet mediave dhe kuptimit më të mirë mes shqiptarëve nga jugu i Serbisë dhe serbëve nga veriu i Kosovës. Projekti fokusohet në komunat Bujanoc, Preshevë dhe Medvegjë në jug të Serbisë, si dhe në Mitrovicën e Veriut, Zvečan, Zubin Potok dhe Leposaviq në veri të Kosovës – rajone ku marrëdhëniet midis këtyre komuniteteve shpesh janë dëmtuar nga narrativat politike dhe mediatike.

Ngjarjet e fundit, si përleshjet në Banjskë dhe tensionet në lidhje me zhvillimet politike, kanë theksuar nevojën për të analizuar perceptimet dhe kuptimin ndërmjet këtyre dy grupeve etnike. Roli i mediave dhe narrativave politike në formësimin e qëndrimeve reciproke është treguar si faktor kyç në përkeqësimin, por edhe potencialisht në përmirësimin e marrëdhënieve. Për këtë arsye, ky projekt synon që, përmes hulumtimeve dhe aktiviteteve interaktive, të identifikojë narrativat dominuese dhe të ofrojë rekomandime për transformimin e tyre.

Si pjesë e projektit, janë zhvilluar pyetësorë, grupe fokale dhe monitorim mediatik, të cilat kanë mundësuar një pasqyrë të “imazheve në mendje” – perceptimet, qëndrimet dhe stereotipet që formësojnë jetën e përditshme dhe marrëdhëniet reciproke. Qëllimi nuk ka qenë vetëm të hartohen sfidat aktuale, por edhe të identifikohen zgjidhje konkrete për përmirësimin e komunikimit dhe kuptimit ndërmjet serbëve dhe shqiptarëve. Rezultatet e projektit do të prezantohen në formën e një analize gjithëpërfshirëse me rekomandime, e cila do të jetë e disponueshme për publikun e gjerë dhe aktorët kyç. Për më tepër, si kontribut për përmirësimin e qëndrueshëm të marrëdhënieve, do të themelohet një çmim vjetor për promovimin e marrëdhënieve serbo-shqiptare.

Në analizën që pason, do të paraqiten në detaje rezultatet e hulumtimeve të kryera në kuadër të projektit. Një fokus i veçantë i është kushtuar perceptimeve të pjesëmarrësve nga grupe të ndryshme etnike dhe shoqërore, ndikimit të narrativave mediatike, si dhe propozimeve për përmirësimin e bashkëpunimit ndëretnik në rajonet e analizuara.

ZORAN GAVRILOVIQ

HULUMTIM PUBLIK OPINIONE

Shembull Lugina e Preshevës

Hulumtimi është realizuar me një mostër prej 500 të anketuarve, prej të cilëve 250 në komunat Bujanoc dhe Preshevë, ndërsa nënmostra për veriun e Kosovës është përbërë nga 250 të anketuar në komunat Mitrovica e Veriut, Zubin Potok, Zveçan dhe Leposaviq. Brenda nënmostrës për Luginën e Preshevës, në komunën e Preshevës janë anketuar 135, ndërsa në Bujanoc 115 të anketuar. Përzgjedhja e të anketuarve është bërë në tre hapa.

Hapi i parë i përgatitjes së mostrës ka përfshirë përzgjedhjen e bashkësive lokale në nivel të komunave Preshevë dhe Bujanoc, të cilat janë ndarë sipas madhësisë në mënyrë që të sigurohet përfaqësim i barabartë i bashkësive të vogla dhe të mëdha.

Përzgjedhja e të anketuarve në zonat urbane dhe rurale është bërë në atë mënyrë që anketuesit kishin detyrimin të zgjedhin një rrugë qendrore, të përcaktonin adresën fillestare në vendbanimin ku do të kryenin anketimin (qendra e bashkësisë lokale, kryqëzim i madh, stacion qendror i autobusëve, shtëpia e kulturës etj.). Pas përcaktimit të adresës fillestare, anketuesi lëvizte në anën e majtë të rrugës dhe zgjidhte çdo numër të shtatë shtëpie (p.sh. nr.1 pastaj nr.8, pastaj nr.15 ...).

Në rast se në adresën e zgjedhur kishte një ndërtesë banimi me disa njësi banimi (deri në 4 kate), anketuesi duhej të anketonte vetëm një amvisëri, respektivisht një të anketuar. Në ndërtesat e larta, pra ato mbi 4 kate, anketuesi mund të anketonte dy amvisëri, respektivisht dy të anketuar. Nëse i pari anketuar ishte në katin e parë, i radhës duhej të ishte në katin e 7-të, ose i pari në katin e 2-të, i radhës në katin e 9-të. Pra, ishte imperative që të respektohej plotësisht parimi i "hapit të shtatë". Nëse gjatë lëvizjes anketuesi arrinte në një adresë ku ndodhej ndonjë institucion, ai zgjidhte ndërtesën e parë banimi pas saj.

Përzgjedhja e të anketuarve në zonat rurale bëhej në atë mënyrë që, nëse bëhej fjalë për fshatra të grupuara, përzgjedhja ishte si në qytet, pra çdo shtëpi e shtatë. Nëse fshatrat ishin të shpërndara, si në zonat malore, atëherë përzgjidhej çdo shtëpi e katërt. Nëse edhe kjo nuk ishte e realizueshme, atëherë zgjidhej sipas mundësive në rrethana të caktuara, p.sh. çdo shtëpi e dytë, ose, në rastin më të skajshëm, çdo shtëpi.

Në hapin e tretë, pra të fundit, që ka të bëjë me përzgjedhjen e të anketuarit në amvisëri, në anketë përgjigjeshin vetëm personat mbi 18 vjeç, të cilëve u afrohej më shumë data e lindjes..

Mostra – Veriu i Kosovës

Në veriun e Kosovës, anketimi gjithashtu është realizuar me një mostër prej 250 të anketuarve, të shpërndarë në mënyrë të barabartë në komunat Mitrovica e Veriut, Zveçan, Zubin Potok dhe Leposaviq. Përzgjedhja e të anketuarve në këtë rajon është planifikuar me kujdes për të siguruar përfaqësim të duhur, duke përfshirë qytetarë nga komunitete të ndryshme etnike, si serbë dhe boshnjakë.

Në përzgjedhjen e të anketuarve është përdorur një metodologji që bazohet në identifikimin e zonave kyçe urbane dhe rurale në secilën komunë, me një fokus shtesë në arritjen e ekuilibrit mes shtresave të ndryshme shoqërore. Vëmendje e veçantë i është kushtuar përfshirjes së të anketuarve me nivel më të lartë arsimor, në mënyrë që të merren të dhëna që pasqyrojnë qëndrimet dhe perceptimet e individëve të informuar, gjë që kontribuon ndjeshëm në cilësinë dhe vlefshmërinë e analizës.

Përveç hulumtimit me anë të anketës, në të katër komunat në veri të Kosovës janë organizuar edhe grupe fokale. Pjesëmarrësit në grupet fokale janë përzgjedhur në atë mënyrë që të përfshijnë përfaqësues të komunitetit lokal, organizatave të shoqërisë civile, studentë, sipërmarrës dhe gazetarë. Qëllimi i këtij qasjeje ka qenë mbledhja e perspektivave të ndryshme mbi marrëdhëniet ndëretnike dhe sfidat e përditshme me të cilat përballen qytetarët e këtyre zonave.

Një kombinim i tillë i hulumtimit sasior dhe cilësor ka mundësuar një pasqyrë gjithëpërfshirëse mbi dinamikën shoqërore në veriun e Kosovës, duke siguruar njëkohësisht që të dëgjohej zërat e të gjithë aktorëve relevantë për projektin.

Kuptimi kombe

Tema e parë me të cilën janë përballur të anketuarit ka qenë konceptimi i kombit. Të anketuarit kanë pasur mundësinë të zgjedhin një përgjigje dhe në këtë mënyrë të shprehin se si e përcaktojnë kombin: si para së gjithash një komunitet i atyre që kanë të njëjtin shtetësi, ose si një komunitet i atyre që i përkasin kryesisht një populli të vetëm, pra që kanë fe, gjuhë, kulturë dhe traditë të përbashkët.

Gjetjet e hulumtimit, të paraqitura në Tabelën 1, tregojnë se si tek shqiptarët ashtu edhe tek serbët që jetojnë në veri të Kosovës, por edhe në Luginën e Preshevës, mbizotëron konceptimi etnik i kombit. Përqindja e të anketuarve që në veri të Kosovës kanë zgjedhur këtë opsion është 76,2%, ndërsa në komunat Preshevë dhe Bujanoc 92,8%. Opsionin sipas të cilit kombi është një komunitet i atyre që kanë shtetësi e ka zgjedhur një në pesë të anketuar (19,9%) në veri të Kosovës, ndërsa vetëm 6,4% e të anketuarve në Preshevë dhe Bujanoc.

Tabelë 1. Konceptimi i kombit tek të anketuarit e kombësisë serbe në veri të Kosovës dhe tek të anketuarit e kombësisë shqiptare që jetojnë në komunat Preshevë dhe Bujanoc

	Veriu i Kosovës	Preshevë dhe Bujanoc
Komuniteti ata që kanë shtetësi e njëjta shtete	19,9 %	6,4 %
Komuniteti ata që i përkasin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë	76,2 %	92,8 %
Jo / Bo	3,9 %	0,8 %

Ky rezultat na tregon për praninë e solidaritetit mekanik mes të anketuarve, pra për një ambient të etnokolektivizmit të theksuar në të cilin jetojnë si serbët në veri të Kosovës, ashtu edhe shqiptarët në Luginën e Preshevës, në periferi të botëve etnonacionale, qendrat e të cilave gjenden në Beograd dhe Prishtinë, respektivisht në Tiranë.

Fakti që 92,8% e të anketuarve nga Presheva dhe Bujanoci kanë zgjedhur konceptimin etnik të kombit bën që, nga ana metodologjike, të mos ketë arsye për të kryer një analizë statistikore të rezultateve sipas variablave sociodemografike. Rezultatet justifikojnë analizën statistikore sipas të dhënave sociodemografike vetëm në mostrat e të anketuarve nga veriu i Kosovës.

Duke analizuar rezultatet e marra sipas strukturës gjinore të të anketuarve nga veriu i Kosovës, kemi arritur në përfundimin se nuk ka dallime statistikisht të rëndësishme sa i përket qëndrimit ndaj konceptimit të kombit midis grave dhe burrave. Gjithashtu, duke shqyrtuar rezultatet e marra në kuadër të strukturës së moshës së të anketuarve nga veriu i Kosovës, mund të konkludohet se ekziston një dallim statistikisht i rëndësishëm midis gjeneratave.

Tabelë 1.1. Qëndrimi i të anketuarve në në veri të Kosovës drejt mirëkuptim kombet në varësi të moshës respondent

	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Komuniteti ata që kanë shtetësi e njëjta shtete	15,1%	16,2%	10,8%	45,7%	17,6%
Komuniteti ata që i përkasin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë	80,2%	81,1%	86,5%	54,3%	82,4%
Jo / Bo	4,7%	2,7%	2,7%	0%	0%

Duke kaluar gjetjet mbi arsimin respondent me veriu i Kosovës dhe e tyre qëndrimi ndaj kombit (Tabela 1.2) , përfundimi është se nuk ekziston statistikor i rëndësishëm ndryshimi në përgjigjet rreth konceptit kombet në lidhje në arsim pjesëmarrës hulumtim ¹.

Tabelë 1.2. Qëndrimi i të anketuarve në në veri të Kosovës drejt mirëkuptim kombet në varësi të arsimit respondent

	Bazë shkollë	Mesatare profesionale shkollë	Palestër	Më i lartë shkollë	Kolegji	Fakulteti arsim	Studimet e masterit	Doktoraturë studime
Komuniteti ata që kanë shtetësi e njëjta shtete	50,0%	18,5%		4,0%	12,9%	30,7%	21,4%	22,2%
Komuniteti ata që i përkasin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë	50,0%	79,6%	100,0%	96,0%	80,6%	66,7%	71,4%	77,8%
Jo / Bo		1,9%			6,5%	2,7%	7,1%	

Në krahasim përgjigje pjesëmarrës kërkim me përkufizimi i veriut të Kosovës kombet në përputhje me konceptin etno-vetë respondent kuptojmë se ekziston statistikor i rëndësishëm ndryshim ². Në mënyrë specifike , kjo do të thotë se ka i moderuar , por statistikor i rëndësishëm dallimet në të kuptuarit kombet në varësi të identifikimit (vetëm) etnik të anketuarit .

1 CC (0.29; 0.114)

2 (p=0.026)

Tabelë 1.3. Qëndrimi i të anketuarve në në veri të Kosovës drejt mirëkuptim kombet në varësi të etno - identifikimit

	shqip	serb	Boshnjak	Goran	malazez	Jugosllav	Kombëtar i pavendosur
Komuniteti ata që kanë shtetësi e njëjta shtete		17.9%	26.1%	100.0%	100.0%		50.0%
Komuniteti ata që i përkasin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë	100.0%	79.2%	73.9%			50.0%	50.0%
Jo / Bo		2.8%				50.0%	

Krahasimi gjetur sipas vendndodhjes strehim në katër komunat nga Veriu i Kosovës, erdhi kemi arritur në përfundimin se nuk ekziston statistikor i rëndësishëm ndryshimi në lidhje me dominantin etno-nacional duke kuptuar kombe ³.

Tabela 1.4. Qëndrimi i të anketuarve në në veri të Kosovës drejt mirëkuptim kombet në varësi të vendit strehim respondent

	Mitrovica e Veriut	Zveçan	Përroi i Zubinit	Leposaviç
Komuniteti ata që kanë shtetësi e njëjta shtete	24.1%	11.1%	9.4%	19.4%
Komuniteti ata që i përkasin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë	73.0%	84.4%	87.5%	80.6%
Jo / Bo	2.9%	4.4%	3.1%	

Dhe së fundmi ne do të paraqesim analizë statistikor varësitë përcaktimin komb në varësi të sektorit në të cilin ata punojnë të anketuarit nga katër komunat në në veri të Kosovës. Gjetjet hulumtim që është të paraqitura në Tabelën 1.5 tregojnë se ka i dobët statistikor varësia , ose lidhje midis këto dy variabla .⁴

3 CC (0.169; 0.28)

4 CC (0.48; 0.000)

Tabelë 1.5. Qëndrimi i të anketuarve në në veri të Kosovës drejt mirëkuptim komb në varësi të sektorit në të cilin vepra respondent

	Komuniteti ata që kanë shtetësi e një-jta shtete	Komuniteti ata që i përka-sin një herë tek njerëzit , të cilët kanë i juaji fe , gjuhë , kulturë dhe traditë
Bujqësi , peshkim , pylltari , menaxhim uji		100.0%
Industria dhe minierat		100.0%
IT	12.5%	87.5%
Ndërtim , shërbime komunale aktivitete		100.0%
Artizanat	42.9%	57.1%
Trafiku dhe lidhjet	0%	0%
Tregti , shërbim ushqimor , turizëm	25.0%	75.0%
Personale shërbime		100.0%
Financë		100.0%
Arsim , kulturë , shëndetësi , shoqëri mbrojtje	20.6%	76.5%
Policia , ushtria , siguria		100.0%
Shteti organe , organizata , politike partitë etj.	26.9%	73.1%
Amvise		100.0%
I papunë	11.8%	88.2%
Pensionist	23.1%	76.9%
Marrësi social ndihmë		100.0%
Student ose student		100.0%
Diçka tjetër	33.3%	58.7%
Punëtor		100.0%
Asnjë përgjigje	12.5%	87.5%

Sociale identitete

Tjetra temë , e cila do të të jesh paraqitur në tonën studimet , janë social identitete e të anketuarit , ose si janë pjesëmarrësit kërkim shprehur rëndësi të identitetit (social) të dikujt , dmth . çfarë lloj fotografi të anketuarit kanë për veten e tyre në kontekst shoqëritë në të cilat ata jetojnë .

Pamje në Tabelë 2. foli për faktin se dy më i zakonshmi identiteti , që ka të bëjë me etni dhe fetar përkatësi , në mënyrë të barabartë i përfaqësuar si në Shqiptarët nga Lugina e Preshevës , pra dhe në Serbët që jetojnë në komuna në veri të Kosovës.

Duhet theksuar se, përveç etnofiletik identiteti , që bashkon përkatësi të tij/saj tek njerëzit dhe të tij/saj fetar komunitet , asnjë nga të tjerët identitet jo të përfaqësuar në më pak se 50% të rasteve . Përveç rasteve të ngjashme gjetje , kërkime shfaqje dhe dallime .

Sipas të dhënave nga Tabela 2 për të anketuarit me Hierarkia e Veriut të Kosovës social identitet magji tjetër rregullim : përkatësi shtet , rajon (Kosova veriore), profesion dhe qyteti në të cilin ata jetojnë .

Përballë me këtë gjetjet janë gjetjet nga nën-mostër nga Lugina e Preshevës , e së cilës hierarki social identitet përveç etnisë dhe fetar komponentët si dominues bëj : përkatësi profesion / profesion , qytet , rajon (Preševska dolina) i në fund ndaj shtetit .

Tabelë 2. Qëndrimi ndaj rëndësisë social identiteti në varësi të vendit strehim të anketuarit

	Veriu i Kosovës	Renditja	Lugina e Preshevës	Renditja
Përkatësia vendi në të cilin jetoj	79.6	3	62.0	6
Përkatësia tek njerëzit i të cilit ti je pjesë e	77.9	1	84.3	2
Përkatësia fe	77.9	1	89.9	1
Përkatësia rajoni në të cilin jetoj	61.3	4	72.2	5
Përkatësia qyteti në të cilin jetoj	55.8	6	76.7	4
Përkatësia profesion / profesion	56.4	5	77.2	3

Më sipër rezultatet nga kërkim Ata flasin për ekzistencën e “ mikro-botëve ” në nivel dy Secili prej këtyre dy rajoneve rajon atje është i juaji hierarki social identiteti , i cili është një reflektim social dhe politik kontekst dhe e cila për bazë ata kanë etno-fetare përbërës si bazë .

Ky duke gjetur , me gjetja e theksuar etno-nacionalizëm si formë perceptime kombet , bëjnë i thellë dhe afatgjatë ndikim në marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarë , por mbi të gjitha pengesë në proces tranzicionet nga komunitetet ndaj shoqërisë ose Si do ta bënin sociologët këtë? i përcaktuar nga komunitetet mekanike ndaj shoqërisë organik solidaritet .

Treguar gjetjet tregojnë se shumica e të anketuarve në nivel etno-rajon ndërton i juaji etno-hapësinore identiteti në opozitë sipas juridiko-politik entitet në të cilin arrin e tyre të drejtat dhe realizon detyrimet . Kështu, të anketuarit me në veri të Kosovës hapësinor identitet lidhen me vendin (Serbinë), i cili ata pranojnë si juridiko-politik entiteti , domethënë rajoni dhe qyteti në të cilin realist drejtpërdrejt . Profesional identitet në respondent nga Veriu i Kosovës është në atë hierarki i shtypur në lidhje në të tjerë social identitete .

Nga ana tjetër partitë , të anketuarit nga Luginat e Preshevës janë si më i rëndësishmi identitet zgjedhi profesioni / profesioni , pastaj qyteti, rajoni dhe në fund vendi në të cilin ata jetojnë .

Gjetjet nga Tabelë 2 tregon se nga njëra anë anët ne kemi duke zbuluar se të anketuarit me veriu i Kosovës ka i juaji realiteti , i cili lidhet me shtetin Serbia si (simbolikisht), ose juridiko-politik hapësirë , e cila në realitet jetë transmeton për rajonin dhe qytetin si social hapësirat në të cilat zhvillohet një lloj izolimi (i drejtë) . Pothuajse identik. procesi i (vetë) izolimit hulumtimi ka përcaktuar në nivel Bujanoc dhe Presheva , ku janë të anketuarit me të tyre përgjigje treguan se më i vogli i tyre identifikim me vendi (Serbia) në të cilin i gjallë , domethënë , se është domethënë më i madh identifikim me me profesion , por dhe qytet dhe rajon si juridiko-politik dhe simbolik enklava .

Në Tabelë numri 2.1 ndodhet moshë analizë përgjigje të anketuarit në varësi të vendit strehim .

Tabela 2.1. Qëndrimi ndaj rëndësisë së identitetit në varësi të vendbanimit dhe moshës së të anketuarit

	Përkatësia		18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Veriu i Kosovës	Vendi në të cilin jetoj	E rëndësishme	50.00%	32.40%	32.40%	28.60%	47.10%
		Shumë i rëndësishëm	31.40%	45.90%	43.20%	62.90%	47.10%
			81.40%	78.30%	75.60%	91.50%	94.20%
Bujanoc dhe Preshevë	Vendi në të cilin jetoj	E rëndësishme	21.40%	1.90%	19.00%	11.80%	22.20%
		Shumë i rëndësishëm	45.50%	49.10%	40.50%	50.00%	55.60%
			66.90%	51.00%	59.50%	61.80%	77.80%
Veriu i Kosovës	Për njerëzit i të cilit ti je pjesë e	E rëndësishme	33.70%	17.60%	21.60%	34.30%	29.40%
		Shumë i rëndësishëm	47.70%	59.50%	51.40%	60.00%	70.60%
			81.40%	77.10%	73.00%	94.30%	100.00%
Bujanoc dhe Preshevë	Për njerëzit i të cilit ti je pjesë e	E rëndësishme	19.60%	13.20%	26.80%	17.60%	11.10%
		Shumë i rëndësishëm	63.40%	67.90%	65.90%	67.60%	66.70%
			83.00%	81.10%	92.70%	85.20%	77.80%
Veriu i Kosovës	Fetë	E rëndësishme	45.30%	29.70%	32.40%	65.70%	35.30%
		Shumë i rëndësishëm	34.90%	45.90%	43.20%	25.70%	64.70%
			80.20%	75.60%	75.60%	91.40%	100.00%
Bujanoc dhe Preshevë	Fetë	E rëndësishme	13.40%	5.80%	4.90%	20.60%	0.00%
		Shumë i rëndësishëm	73.20%	86.50%	92.70%	67.60%	88.90%
			86.60%	92.30%	97.60%	88.20%	88.90%
Veriu i Kosovës	Rajoni	E rëndësishme	44.20%	29.70%	27.00%	28.60%	41.20%
		Shumë i rëndësishëm	27.90%	31.10%	37.80%	14.30%	47.10%
			72.10%	60.80%	64.80%	42.90%	88.30%
Bujanoc dhe Preshevë	Rajoni	E rëndësishme	30.40%	9.60%	34.10%	20.60%	22.20%
		Shumë i rëndësishëm	44.60%	46.20%	48.80%	52.90%	55.60%
			75.00%	55.80%	82.90%	73.50%	77.80%
Veriu i Kosovës	Për në qytet	E rëndësishme	29.10%	24.30%	10.80%	11.40%	47.10%
		Shumë i rëndësishëm	31.40%	29.70%	40.50%	20.00%	41.20%
			60.50%	54.00%	51.30%	31.40%	88.30%
Bujanoc dhe Preshevë	Për në qytet	E rëndësishme	32.10%	20.80%	31.70%	23.50%	22.20%
		Shumë i rëndësishëm	47.30%	47.20%	51.20%	47.10%	66.70%
			79.40%	68.00%	82.90%	70.60%	88.90%
Veriu i Kosovës	Profesion	E rëndësishme	23.30%	20.30%	29.70%	25.70%	35.30%
		Shumë i rëndësishëm	32.60%	24.30%	29.70%	11.40%	47.10%
			55.90%	44.60%	59.40%	37.10%	82.40%
Bujanoc dhe Preshevë	Profesion	E rëndësishme	36.00%	13.20%	30.00%	15.20%	0.00%
		Shumë i rëndësishëm	40.50%	66.00%	52.50%	54.50%	77.80%
			76.50%	79.20%	82.50%	69.70%	77.80%

Qëndrim ofensiv militarizëm

Dëshira për të eksploruar militant përbërës serbo-shqiptar marrëdhëniet në zonat kufitare territoret , është përfshirë në pyetësor dhe shkallë militarizëm . Në këtë mënyrë ne jemi në donim të përcaktonim potencial për konflikte (ushtarake) i matur Sipas shkallës ofendues militarizëm , dmth . gatishmëri të anketuarit mbështesin luftën si lëng korrigjues historik padrejtësi për shtetin dhe tek njerëzit për të cilën respondent i përket , ose më saktë si me anë të bashkim njerëz për të cilën respondent i përket njërit shteti .

Tabelë 3 tregon ndryshimet në nivel veriu i Kosovës dhe Luginat e Preshevës . Diçka më shumë nga të pestat respondent nga Është gati të mbështesë luginat e Preshevës ofendues militarizëm nga respondent me të veriut të Kosovës sikur do të korrigjoheshin padrejtësi bërë vendi në të cilin jetoj të anketuarit , por dhe për të korrigjuar historik padrejtësi bërë sipas tek njerëzit për të cilën të anketuarit i përkasin , d.m.th. që shumica anëtar njerëz për të cilën i përkas të anketuarit bashkohem në një shteti .

Tabelë 3. Qëndrimi ndaj ofendues militarizëm

	Veriu i Kosovës	Preshevë dhe Bujanoc	+/-
Nëse kjo është mënyra për ta rregulluar atë historik padrejtësi bërë para tëndes për shtetin	38.1	61.2	-23.1
Nëse kjo është mënyra për ta rregulluar atë historik padrejtësi bërë sipas tek njerëzit për të cilën ti i përket	37.0	57.6	-20.6
Nëse kjo është mënyra për të qenë shumica anëtar i juaji njerëz bashkohem në një shteti	35.9	58.8	-22.9

Segmentimi rezultatet sipas sociodemografike të dhëna thotë se në të anketuarit që jetojnë në veri të Kosovës dhe në Preshevë luginat janë kryesisht inekzistente statistikor i rëndësishëm dallimet mbi çështjen ofendues e militarizmit , i cili është në veprim territorial revizionizëm , përveç nëse pjesa e të anketuarit që jeton përjashtohet në në veri të Kosovës, të cilat kanë medium profesionalisht arsim , shkollë e mesme ose studime masteri , ose të anketuarit jetoj në hapësirë katër komunat në veri të Kosovës, dhe ata punojnë në këtë sektor industritë dhe minierat , ndërtimi, personale shërbimet , agjencitë qeveritare dhe politik festë .

Tabelë 3.1 Qëndrimi ndaj ofendues në militarizëm në varësi të sociodemografisë tipar respondent

		Nëse kjo është mënyra për ta rreg- ulluar atë historik padrejtësi bërë para tëndes për shtetin	Nëse kjo është mënyra për ta rregul- luar atë historik pa- drejtësi bërë sipas tek njerëzit për të cilën ti i përket	Nëse kjo është mënyra për të qenë shumica anëtar i juaji njerëz bashkohem në një shteti
Bujanoc dhe Preshevë				
Gjinia e të anketuarit	Kruskal-Wallis	0,000	0,473	2,355
	Shkalla e lirisë	1	1	1
	Rëndësia	0,998	0,492	0,125
Mosha e të anketuarve	Kruskal-Wallis	3,413	5,508	7,943
	Shkalla e lirisë	4	4	4
	Rëndësia	0,491	0,239	0,094
Arsimi re- spondent	Kruskal-Wallis	1,452	6,497	2,133
	Shkalla e lirisë	5	5	5
	Rëndësia	0,919	0,261	0,830
Sektori i punësimit	Kruskal-Wallis	27,836	23,255	24,545
	Shkalla e lirisë	24	24	24
	Rëndësia	0,267	0,505	0,431
Veriu i Kosovës				
Gjinia e të anketuarit	Kruskal-Wallis	0,428	0,730	0,475
	Shkalla e lirisë	1	1	1
	Rëndësia	0,513	0,393	0,491
Mosha e të anketuarve	Kruskal-Wallis	4,255	2,808	3,605
	Shkalla e lirisë	4	4	4
	Rëndësia	0,373	0,590	0,462
Arsimi re- spondent	Kruskal-Wallis	12,278	9,011	14,615
	Shkalla e lirisë	7	7	7
	Rëndësia	0,092	0,252	0,041
Sektori i punësimit	Kruskal-Wallis	41,193	34,540	51,719
	Shkalla e lirisë	19	19	19
	Rëndësia	0,002	0,016	0,000

Ky gjetje ne thotë se ka shumicë pëlqim në nivel se veriu i Kosovës nuk ekziston mbështetje ofendues militarizëm , por dhe se ka një pjesë të qytetarëve që e konsiderojnë fyese milita-
rizëm i justifikuar . Nga ana tjetër anë , në më i madh numër respondent me hapësirë Lugina
e Preshevës ekziston mbështetje ofendues militarizëm .

Ndjenjat rreth njëri- tjetrit

Tjetra hap në kërkim shumëkombësh marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët janë emocione , të cilat një sipas të tjerëve ata mendojnë se duhet të mbahet mend se ata janë Emocionet janë pjesë e qëndrimeve dhe si të tilla janë efektet në formim , riprodhim dhe ndryshim qëndrime , ose emocione janë pjesë e qëndrimit strukturat personalitete dhe social grup kujt ajo i përket , dhe kombi sigurisht që është një nga social grup .

Kjo është arsyeja pse ne jemi në pyetësor kishte pyetje cila është masa çfarë lloj qëndrime të anketuarit ata kanë sipas termat : Serbia , Kosova, Shqiptarët dhe Serbët , sepse Qëllimi ynë ishte të përcaktonim emocional anë qëndrime Serbët dhe Shqiptarët që jetojnë në veri të Kosovës, ose Preshevë luginë .

Nuk është e vështirë ose të supozojmë , si çfarë shfaqje të dhëna nga Tavolina numri 4, se do të të ekzistojë i qartë ndarjet kur janë në pyetje pozitiv (respekt , admirim , dashuri) i emocione negative (urrejtje , përbuzje , frikë) respondent në mënyrë që shumica respondent i cili jeton në Preshevska luginë atje është pozitiv emocione sipas Shqiptarët dhe Kosovë dhe negativ sipas Serbia dhe Për serbët . Dhe anasjelltas , se ata do të e shumicës të anketuarit që jetojnë në veriu i Kosovës ka pozitiv emocione sipas Serbia dhe Serbët , ose më saktë negativ sipas Kosova dhe shqiptarët

Tabela 4. Pasqyrë e reagimeve emocionale ndaj termave Serbi, Kosovë, Shqiptarë dhe Serb, në varësi të vendbanimit të të anketuarve

Vendbanimi	Çfarë a ndjehesh ndaj ?	Urrej	Frikë	Përbuzje	Respekt	Admirim	Dashuri	Indiferencë	Unë nuk kam qëndrim
Veriu i Kosovës	Kosovë	13,3	17,7	16,0	1,1	2,8	21,0	16,0	23,2
Preshevë dhe Bujanoc		2,4	3,2	2,8	45,6	31,2	65,6	6,4	4,8
Veriu i Kosovës	Serbia	0,0	0,0	1,7	26,5	9,4	30,4	17,1	18,2
Preshevë dhe Bujanoc		45,6	44,8	35,2	17,2	3,2	1,2	18,4	7,6
Veriu i Kosovës	Shqiptarët	6,6	17,1	14,9	4,4	1,1	6,1	39,8	16,6
Preshevë dhe Bujanoc		2,0	2,4	6,9	36,7	52,4	56,0	4,4	3,2
Veriu i Kosovës	Për serbët	0,6	0,0	1,1	17,7	3,9	41,4	13,8	24,9
Preshevë dhe Bujanoc		39,8	26,1	21,6	15,8	2,9	1,7	7,9	22,8

Përveç aspektit emocional komponentët qëndrim ka konativ (interesant / motivues) i njohës përbërës , ose qasje qytetar informacion në lidhje me temën qëndrim .

Rezultatet Hulumtimi në Tabelën 5 tregon se ekziston informacion rreth shqiptarëve dhe Për serbët , me prania përjashtime, të tilla si çfarë është rasti me të anketuarit (14.9%) me në veri të Kosovës, e cila është shumë pak informoj rreth ngjarjes në hapësirë Lugina e Preshevës ose një shembull tjetër që thjesht diçka më shumë nga secili në të katërtën të anketuar (27.2%) nga Lugina e Preshevës informon për situatën në Serbi .

Tabelë 5. Frekuenca informacion (medium) dhe shumë) në varësi të vendit strehim të anketuarit .

	veri të Kosovës	Preshevës dhe Bujanocit
Sa të informuar jeni për Serbinë?	82,3	27,2
Sa të informuar jeni për Kosovën?	80,1	67,6
Sa të informuar jeni për veriun e Kosovës?	87,8	56,8
Sa informacion merrni për Bujanocin? dhe Preshevë	14,9	75,2
Sa informacion merrni rreth pozicionit? njerëz për të cilën ti i përket	80,1	60,4
Sa i informuar jeni për jetën e njerëzve që jetojnë pranë jush	74,0	46,8

Përveç vëllimit informacion (sasior) komponent) kërkim ne jemi i matur temat për të cilat janë të informuar të anketuarit kur janë në pyetje marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët (cilësorë) përbërës).

Të anketuarit me të veriut të Kosovës janë deklaroi se më së shumti informoj për politikën , domethënë politik situatë (14.2%), e ndjekur nga sjellja Kosovë institucion , mbi të gjitha veprim Kosovë policia sipas Serbët , sjellja e të cilëve është pjesë e të anketuarve karakterizuar si terror - me anë të imponimit frikë në serbisht komunitetet (13.9%).

Shumëetnike bashkëpunim si Tema është interesante për 7.4% të pjesëmarrësve anketa . E njëjta përqindje (7.4%) kishte interes në temë ngjarje në në veri të Kosovës, vetëm çdo njëzetë i anketuari (5.4%) tregoi interes në temë negociata dhe dialog Serbia dhe Kosova. Secila i pesti i anketuari u përgjigj “Nuk e di - nuk kam përgjigje ” .

Përballë Veriu i Kosovës nënmostër , nënmostër të anketuarit që jetojnë në Preshev-ska luginë kur janë në pyetje serbo-shqiptar i referohet kryesisht informojnë rreth politikës (38.8%), ekonomisë (18.8%), gjendjes së shoqërisë (12.4%). Pak më shumë se ¼ e të anketuarve (27.2%) deklaruan se janë të informuar në të gjitha tema .

Gjetjet nga Tabelë 6 na jep Ata thonë se pjesëmarrësit kërkime , pavarësisht nëse janë me veri i Kosovës ose nga Luginat e Preshevës kanë rrjet social kontakte , të cilat mbulon hapësirë Serbia dhe Kosova, përkatësisht hapësirë veri i Kosovës dhe Luginat e Preshevës . Sigurisht , ka i ndryshëm intensitete social rrjetëzimi pjesëmarrës hulumtim .

Brenda social rrjetet Shumica e kontakteve janë të afërm dhe miqësor lidhje , megjithëse janë i pranishëm dhe biznes .

Tabelë 6. Sociale rrjetëzimi

A keni ndonjë ?	Veriu i Kosovës	Lugina e Preshevës
Të afërmit që jetojnë në Serbi	91,7	81,2
Miq të që jetojnë në Serbi	94,5	78,4
Biznes partnerë kolegët që jetojnë në Serbi	76,2	56,0
Të afërmit e gjallë në Kosovë	84,0	75,6
Miq të që jetojnë në Kosovë	84,0	81,6
Biznes partnerë kolegët që jetojnë në Kosovë	73,5	57,2
Të afërmit e gjallë në në veri të Kosovës	87,3	51,6
Miq të që jetojnë në në veri të Kosovës	94,5	57,6
Biznes partnerë kolegët që jetojnë në në veri të Kosovës	87,3	42,4
Të afërmit që jetojnë në Bujanoc ose Preshevë	5,0	86,0
Miq të që jetojnë në Bujanoc ose Preshevë	18,2	79,6
Biznes partnerë kolegët që jetojnë në Bujanoc ose Preshevë	9,4	67,2

Pra, pothuajse secili i dhjeti i anketuari (9.4%), i cili jeton në në veri të Kosovës, ka i juaji biznes partner në Bujanoc ose Presheva , dhe pothuajse secili tjetër respondent , i cili jeton në Bujanoc dhe Preshevë atje është biznes kontaktet me persona i cili jetoj në në veri të Kosovës.

Në kërkim të anketuarit ne jemi pyeti nga i cili arsye janë ishin në Serbi ose në Rezultatet e Kosovës ata thonë se ata personale arsye ata që dominojnë si arsye mbërritje respondent me veriu i Kosovës dhe Lugina e Preshevës në Serbi ose për në Kosovë, ndërkohë që janë në te një tjetër vend miqësore , dhe në i tretë biznes profesional . Duhet theksuar se secili i pesti respondent nga Bujanoc dhe Preshevë kurrë nuk ishte në pjesën tjetër Serbia .

Tabela 6. Lëvizshmëria hapësinore-sociale

Vendbanimi	Cili me rastin ti je ishin	Personale	Miqësore	Biznes profesional	Unë nuk isha .
Veriu i Kosovës	Në Serbi	70,7	19,9	2,2	7,2
Lugina e Preshevës	Në Serbi	56,4	14,4	8,4	20,8
Veriu i Kosovës	Në Kosovë	60,2	16,6	12,7	10,5
Lugina e Preshevës	Në Kosovë	19,6	58,8	15,6	6,0

Tani po ecim përpara. në analizë rezultatet , në lidhje me qëndrime të anketuarit rreth institucionale brenda kornizës , e cila është në funksion përfaqësim , dmth . prezantime interes qytetarët në nivel parlamentar trupa , ose trupa i cili janë në funksion autoritetet ekzekutive në zonë të drejtat kombëtar pakicë .

Sa i përket të anketuarit që jetojnë në hapësirë veriu i Kosovës, më i madhi numër ata jo qëndrimin ndaj deputetëve që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia , ndërsa secili një e katërta (24.3%) ka negativ mendim për punën përfaqësues shqip komuniteteve në Parlamentin e Serbisë. Duhet theksuar se 16% e të anketuarve jo asnjëra pozitiv asnjëra negativ qëndrim ndaj punës deputetët që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia .

Pothuajse gjysma të anketuarit (46.4%) me Veriu i Kosovës ka negativ gradë prezantime në Kuvendin e Kosovës nga anët deputetë , të cilët janë përfaqësuesit serbisht kombëtar komunitet . Pothuajse një i tretë të anketuarit (29.8%) me veriu i Kosovës negativ vlerëson punën e autoriteteve ministritë , të cilat kujdesen për të drejtat kombëtar pakicë në Qeverinë e Serbisë. Pakënaqësi këto i të anketuarve është më i lartë kur janë në pyetje ministritë në Qeverinë e Kosovës, të cilat kujdesen për të drejtat te ato më të vogla , sepse 55.8% e atyre të aneksuara janë negative vlerësuan punën e këtyre Ministër .

Më shumë se gjysma pakënaqësi pjesëmarrësit anketat janë tregoi kur janë në pyetje Bruksel dhe Ohër marrëveshjet .

Tabelë 7. Qëndrimi ndaj institucional brenda të anketuarit që jetojnë në veri të Kosovës.

A je ti për t'u takuar dhe si ata ti vlerëson	Unë nuk jam i njohur	Unë jam i njohur dhe e vlerësoj pozitiv	I njohur me Unë e vlerësoj asnjëra pozitiv asnjëra pozitiv	Unë jam i njohur dhe e vlerësoj negativ	Njohës (një) , por nuk mund ta vlerësoj
Përfaqësuesit që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia	28,7	9,4	16,0	24,3	21,5
Profetët , të cilët përfaqësojnë serbisht komunitetit në Kuvendin e Kosovës	9,4	1,7	13,3	46,4	29,3
Ministrat në Qeverinë e Serbisë që kujdesen për të drejtat kombëtar komunitet	19,9	2,8	19,3	29,8	28,2
Ministrat në Qeverinë e Kosovës që kujdesen për të drejtat kombëtar komunitet	7,2	2,2	16,6	55,8	18,2
Bruksel marrëveshjet	10,5	1,7	16,6	54,1	17,1
Ohër marrëveshje	11,6	1,7	15,5	54,1	17,1

Tani ne do të për të paraqitur vizion institucional mekanizëm nga anët të anketuarit që jetojnë në Preshevskë luginë

Më i madhi numër respondent nga Lugina e Preshevës , ata katër nga dhjetë pozitiv vlerëson veprim deputetët që përfaqësojnë shqip kombëtar komuniteti në Kuvend Serbia . Rreth punës serbisht përfaqësues në Kuvendin e Kosovës, nuk mund të shprehet ose për të vlerësuar më shumë nga lagjet anketuar (28.8%), dhe (31.2%) vlerëson asnjëra pozitiv asnjëra negativ .

Kur u pyetën për të vlerësuar punën e autoriteteve ministritë në Qeverinë e Serbisë , të cilat merren me të drejtat kombëtar komuniteti , i treti pjesëmarrës asnjë sondazh (29.6%) asnjëra pozitiv asnjëra negativ qëndrim , ndërsa 27.2% e të anketuarve jo qëndrim . Nga ana tjetër palët , 1/3 e pjesëmarrësve anketat me hapësirë Lugina e Preshevës pozitive vlerëson punën e ministrive në Kosovë qeveria , e cila merret me të drejtat kombëtar pakicë (33.6%).

Sa i përket Bruksel marrëveshje dhe Ohër marrëveshje , secila i dhjeti mesatarisht i anketuari në këto dy marrëveshje po shikon pozitive , dhe secila i pesti negativ .

Tabelë 8. Qëndrimi ndaj institucional brenda të anketuarit që jetojnë në Preshevska luginë

A je ti për t'u takuar dhe si ata ti vlerëson	Unë nuk jam. i njohur	E di dhe e vlerësoj pozitiv	I njohur dhe Unë e vlerësoj asnjëra pozitiv asnjëra negativ	E di dhe e vlerësoj negativ	I njohur por nuk mund ta vlerësoj
Përfaqësuesit që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia	4,8	40,8	18,4	9,6	26,4
Profetët , të cilët përfaqësojnë serbisht komunitetit në Kuvendin e Kosovës	4,4	17,2	31,2	18,4	28,8
Ministrat në Qeverinë e Serbisë që kujdesen për të drejtat kombëtar komunitetet	5,6	16,0	29,6	21,6	27,2
Ministrat në Qeverinë e Kosovës që kujdesen për të drejtat kombëtar komunitetet	4,8	33,6	23,6	8,8	29,2
Bruksel marrëveshjet	6,4	11,2	28,0	21,2	33,2
Ohër marrëveshje	8,4	10,8	22,4	23,6	34,8

Asnjë analizuar përbërës balanca e (mos) kënaqësisë respondentit , i cili u krijua për këtë mundësi , jo tejkaluar 50% kënaqësi , e cila ne jep tregues se midis për qytetarët veriu i Kosovës dhe Luginat e Preshevës sundohen nga pakënaqësi .

Kur bëhet fjalë për të anketuarit me hapësirë veriu i Kosovës, ato janë shumica i kënaqur mundësitë arsim në vendas gjuhë (48.6%), pastaj material standard (36.5%) dhe mundësitë arsim në përgjithësi . Ndër të anketuarit nga Lugina e Preshevës , më e madhja kënaqësia ka të bëjë me mundësitë realizim fetar të drejtat (43.2%), materiale gjendje (34%) dhe mundësitë arsim në vendas gjuhë (31.2%).

Tavolinë numri 9. Bilanci i (mos) kënaqësisë

Në çfarë mase jeni të kënaqur brenda kornizës qyteti në të cilin jetoj	Veriu i Kosovës	Lugina e Preshevës
Materiali standard I juaji familjet	36,5	34,0
Shëndetësia sistem	23,8	26,4
Mundësitë arsim përgjithësisht	25,4	19,6
Mundësitë arsim në vendas gjuhë	48,6	31,2
Për të arritur të drejtat në gjykatë sistem	6,1	22,8
Duke ruajtur vendas gjuhë	22,1	27,6
Duke ruajtur kulturor trashëgimi	23,8	27,2
Mundësi për të arritur e tyre fetar të drejtat	23,8	43,2

Kur bëhet fjalë për shumëkombësh marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët në hapësirë veriu i Kosovës, ose Ne jemi për Luginën e Preshevës . konfiguroj veçanërisht pyetje .

Të anketuarit me në veri të Kosovës jashtëzakonisht janë negativ vlerësuar marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarë . Asnjë respondent jo thanë se ata marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët i mirë dhe Veriore Mitrovica dhe Zvečan . Në Zubin Për në rrjedhën dhe Do ta përmirësoj atë përqindje. është 0.6% e të anketuarve . Ndryshe nga pjesëmarrësit kërkim me veriu i Kosovës, në Preshevë luginë përqindje pozitiv notat marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët janë të rëndësishëm më i madh . Më shumë se gjysma të anketuarit (57.2%) mendojnë se janë marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët në Bujanoc mirë , ndërsa kjo përqindje në Preshevë është 44%.

Të anketuarit qytetarët veriu i Kosovës dhe Luginat e Preshevës janë ishin në gjendje të paraqisnin e tyre qëndrimet mbi çështjen e ardhmja marrëdhënie shqip dhe Serbët .

Për 72.9% të të anketuarve me e ardhmja e veriut të Kosovës marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët janë në konflikt. i ndryshëm intensitet në Veri të Kosovës. Një e treta të anketuarit (33,6%) në Preshevëska luginë atje është e njëjta qëndrim mbi çështjen e ardhmja marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët në Veri të Kosovës, ndërsa 33.6% nuk mund ta vlerësojnë atë çfarë lloj do të të jesh marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët në hapësirë veriu i Kosovës.

Nga ana tjetër anët , më shumë se gjysma të anketuarit (54.1%) me Veriu i Kosovës nuk mund të vlerësojë çfarë lloj do të të jesh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët në hapësirë Luginë e Preshevës , dhe 40.8% e të anketuarve nga Preševské dolina beson se do Serbët dhe Shqiptarët në hapësirë Luginë e Preshevës për të jetuar krah për krah pa konflikt .

Tabelë 10. Parashikimi të anketuarit rreth së ardhmes serbo-shqiptar marrëdhënie

Vendbanimi respondent	Kur bëhet fjalë për marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarë , çfarë është e juaja? vlerësim , a do të shkojnë në këtë drejtim ?	Në drejtim i ri konflikte i ndryshëm intensitet	Në drejtim jetë pranë njëri -tjetrit pa konflikte	Në drejtim bashkëpunim dhe tolerancat	Nuk mund ta vlerësoj .
Veriu i Kosovës	Pjesa perëndimore e Kosovës	72,9	7,7	7,2	12,2
Lugina e Preshevës	Pjesa perëndimore e Kosovës	33,6	26,0	6,8	33,6
Veriu i Kosovës	Bujanoc dhe Preshevë	26,0	11,6	8,3	54,1
Lugina e Preshevës	Bujanoc dhe Preshevë	15,6	40,8	21,6	22,0

Probleme dhe zgjidhje

Pjesëmarrësit kërkim janë kishte mundësia për të shprehur se cilat janë më të mëdhatë probleme të rënda marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët .

Për të anketuarit me të veriut të Kosovës janë kryesor probleme të rënda marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët janë : politika (15.5%), pushtimi veriu i Kosovës, konfiskim pronë , shtypje policia (15.5%), veprimet e Qeverisë së Kosovës (9.4%) dhe Albin Kurti (6.6%). Nga ana tjetër anët , për të anketuarit nga Problemi i luginës së Preshevës , i cili ngarkon marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët janë : sociale probleme (22.8%), luftë trashëgimia (10.4%), gjuha (10.4%) dhe diskriminim Shqiptarë (10%).

Në fund kërkim ne do të për të paraqitur gjetjet , të cilat ne ata flasin si të anketuarit shohin se cilat aktorë që janë pjesë e problemit dhe që janë pjesë e zgjidhjes .

Të anketuarit që jetojnë në veriu i Kosovës, ata besojnë se kryesor burime problemet e marrëdhënieve Serbët dhe Shqiptarët : ndezni energjinë Kosova (81.8%), Perëndimi (80.7%) dhe Ohër pajtueshmëri (63%).

Për të anketuarit me hapësirë Aktorët e Luginës së Preshevës që kontribuojnë problemet e marrëdhënieve Serbët dhe Shqiptarët janë : qeveria në Serbi (46%), deputetët që përfaqësojnë serbisht komunitet në Kuvendin e Kosovës (45.6%) dhe Rusi (41.2%).

Tabelë 11. Kush është burimi? problemet e marrëdhënieve Serbët dhe Shqiptarët

	Veriu i Kosovës	Lugina e Preshevës
Perëndim	80,7	24,8
Rusia	29,8	41,2
Qeveria në Serbi	30,9	46,0
Ndiz Kosovë	81,8	30,0
Anëtarët e Parlamentit që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia	44,8	33,6
Deputetët , të cilët përfaqësojnë serbisht komunitetit në Kuvendin e Kosovës	37,6	45,6
Ministrat në Qeverinë e Serbisë që kujdesen për të drejtat kombëtar pakicë	19,9	38,8
Ministrat në Qeverinë e Kosovës që kujdesen për të drejtat kombëtar pakicë	53,6	29,2
Komuna e Mitrovicës së Veriut	57,5	32,0
Komuna e Zubin Potokut	55,8	31,2
Bashkia Leposaviç	55,8	30,0
Bashkia Zveçan	55,8	28,4
Bashkia Bujanoc	20,4	32,8
Bashkia Preshevë	18,8	39,2
Bashkia Ariu	10,5	38,4
Kombëtar këshillë Shqiptarët në Serbi	28,2	32,4
Ekonomik dhomë Serbia	11,0	38,8
Ekonomik Dhoma e Përfaqësuesve të Kosovës	40,3	34,4
Bruksel marrëveshje	54,7	22,0
Ohër marrëveshje	63,0	16,8
Media	54,7	26,8
Anëtarët serbisht njerëz	9,4	27,6
Anëtarët shqip njerëz	44,8	16,0
Unë nuk kam qëndrim	9,9	9,2

Sipas pikëpamjeve pjesëmarrës anketat me anëtarë të veriut të Kosovës serbisht njerëz (49.2%), Qeveria e Serbisë (43.1%) dhe Ekonomik dhomë Serbia (38.1%) shihen si aktorët që përpiqen të përmirësohen marrëdhënie Serbët dhe shqip sipas qëndrim të anketuarit që jetojnë në veri të Kosovës.

Sipas të anketuarve me hapësirë Përmirësimi i Luginës së Preshevës marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët shumica kontribut nga Qeveria e Kosovës (53.2%), Kombëtar këshillë Shqiptarët në Serbi (48.4%) dhe deputetët që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia (46%). Duhet theksuar se edhe ky grup respondent ekonomik dhomat Serbia dhe Kosova shih si aktorë që kontribuojnë përmirësim marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët .

Tabelë 12. Cila nga të mëposhtmet duke u përpjekur të përmirësohem marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

	Veriu i Kosovës	Lugina e Preshevës
Perëndim	1,1	33,2
Rusia	21,5	37,2
Qeveria në Serbi	43,1	34,8
Ndiz Kosovë	1,7	53,2
Anëtarët e Parlamentit që përfaqësojnë shqip komuniteti në Kuvend Serbia	7,2	46,0
Deputetët , të cilët përfaqësojnë serbisht komunitetit në Kuvendin e Kosovës	13,3	33,6
Ministrat në Qeverinë e Serbisë që kujdesen për të drejtat kombëtar pakicë	24,3	35,6
Ministrat në Qeverinë e Kosovës që kujdesen për të drejtat kombëtar pakicë	2,2	45,6
Komuna e Mitrovicës së Veriut	8,8	31,2
Komuna e Zubin Potokut	8,8	24,8
Bashkia Leposaviç	8,8	22,0
Bashkia Zveçan	8,8	26,8
Bashkia Bujanoc	8,8	51,2
Bashkia Preshevë	8,8	45,2
Bashkia Ariu	20,4	43,2
Kombëtar këshillë Shqiptarët në Serbi	13,3	48,4
Ekonomik dhomë Serbia	38,1	33,6
Ekonomik Dhoma e Përfaqësuesve të Kosovës	13,8	34,8
Bruksel marrëveshje	9,4	31,2
Ohër marrëveshje	4,4	34,8
Media	8,3	25,6
Anëtarët serbisht njerëz	49,2	24,4
Anëtarët shqip njerëz	13,8	34,0
Unë nuk kam qëndrim	35,4	13,2

RAPORTO FOKUS GRUPET – LUGINA E PRESHEVËS

Metodologjike kornizë

Fokus grupe , ato dy , janë mbajtur në Bujanoc me përfaqësuesit lokal komunitet . Përzgjedhja i anketuari u ndoq i ulët sipas shkallës gatishmëri për të marrë pjesë në fokus grupe . Në të vërtetë fokus grupe të anketuarit janë tregoi i sigurt abstinencë . Pjesëmarrësit fokus grupe janë e tyre përgjigje dhënë me shkrim dhe gojor formë në në gjuhën e tyre dëshirë , kryesisht Shqip . Fokus grupe janë zgjati 60 minuta secila .

Fokus grupit - Lugina e Preshevës

Tematike kornizë:

Fokus grupe janë zbatuar në mënyra se si janë tre tema të diskutuara : historia , e tashmja dhe e ardhmja shumëkombësh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

- Qëndrimi ndaj histori shumëkombësh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

Sipas pjesëmarrësve fokus grup histori shumëkombësh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët karakterizoj dy periudhë .

e parë është periudha kur ekzistonte bashkëjetesa , domethënë periudha e shoqërimit luftime kundër Autoritetet osmane dhe periudha pas saj pavarësi Serbia si shteti , i cili dëshiron ta kthejë Kosovën nën sundimin e saj . Pastaj vjen periudha e luftës për territor dhe urrejtje , ose konflikt Serbët dhe Shqiptarë . Është krijuar konflikt rreth asaj se kush është vendas dhe kush është i huaj në Kosovë , pra territori i së cilës është Kosova. Përmes historia , të dy popujt ata luajnë role viktimat dhe hero / hero , i cili fiton një tjetër anë .

Sipas pjesëmarrësve fokus grup , nëse përjashtohet veriu i Malit të Zi , mirë marrëdhënie Malazezët , ose Serbët me Shqiptarët gjatë Autoritetet osmane , serbët dhe Shqiptarët janë mes vete ata nuk janë shumë dinte përmes historia .

Pjesëmarrësit fokus grup janë deklaruar çelës ngjarjet që përcaktojnë bashkëkohor histori marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët:

- Duke marrë Kushtetuta e vitit 1974 e cila i dha Kosovës statusin e një province në RSFJ,
- Demonstrata në Kosovë gjatë vitit 1981 ,
- Heqja autonomia e Kosovës,
- Konfliktet e luftës në Kosovë dhe ndërhyrja e NATO-s
- Shpallje pavarësia e Kosovës

- Qëndrimi ndaj aktuale gjendje shumëkombësh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

Ngjarjet aktuale Shteti është fryt i së kaluarës , gjë që është domethënëse i ndikuar në ndërtim fotografi Serbët dhe Shqiptarët rreth njëri- tjetrit . Domethënë, pjesëmarrësit fokus grup janë tregoi se ka të bëjë me Shqiptarët dhe Serbët po ndodhin në dy nivel .

E para është personale , ose personale . Kjo është situata ku atje është miqësor ose biznes ose le tjetër lloj marrëdhënie midis Serbët dhe Shqiptarët . Një marrëdhënie e tillë personale është diçka e cila nuk promovohet publikisht , por mbetet në kufijtë dukshmëri , jo rrallë në fshehtësi .

Niveli i dytë është kolektiv , i cili bazohet në kolektiv imazhe në kokë shqip dhe Serbët , të cilët janë fryt i historisë intolerancë Shqiptarët dhe Serbët . Kolektiv nivel marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët anulon gjithçka që është krijuar në personale nivel . Në një nivel të tillë atmosfera po përhapet pozitiv fotografi të " vetes " dhe negativ në lidhje me " tjetrin " .

Kështu, shqiptarët , të cilët ishin pjesëmarrësit fokus grup , e shohin veten si punëtor , moral, që mban fjalë , sepse ata japin të zemëruar , njerëzorë, tolerantë (kanë tre besime fetare), të arsimuar në popullatë të rinj .

Sa i përket probleme që kanë të bëjnë me marrëdhënie Shqiptarët dhe Serbët pjesëmarrësit fokus grup janë i theksuar përgjithësisht injorancën e këtyre të dyjave njerëz , domethënë, që serbët dhe Shqiptarët jetoj pranë njëri -tjetrit pa e njohur njëri-tjetrin . Përveç se nuk dinë se cili frut është si media , kështu që dhe edukative sistem , shqiptarë janë Ata përmendën problemin e arsimit në i përshtatshëm libra shkollorë dhe problemi i fshirjes nga publik regjistrat qytetarët në komuna Medvegje , Preshevë dhe Bujanoc .

Kodi i sigurt pjesëmarrës atje është vetëdijes se derisa të zgjidhet pyetje marrëdhëniet midis Kosovës dhe Serbia , se nuk mund të jetë të presësh avancim në pozicion Shqiptarët në Preshevë luginë , e cila faktikisht i lënë pas dore nga anët Serbia , më mënyrë sikur po përgatitej të " shkëmbehej " me veriu i Kosovës.

- Qëndrimi ndaj së ardhmes shumëkombësh marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

Lidhur me e ardhmja marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët atje është disa Një vizion . vizion thotë se duhet për të bërë territorial demarkacion Serbia dhe Kosova pas nga të cilat do të u bë anëtarë të BE-së. Në këtë mënyrë ato do të krijoheshin kushte për të ndryshme forma bashkëpunim Serbët dhe Shqiptarët që do të jetonte në Serbi dhe në Kosova , por dhe Shqipëria .

Grupi i dytë pjesëmarrësi ishte qëndrim ndaj përmirësimit marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët duhet të bazohen në njohje realitetet i cili ekziston , ose më saktë për t'i kushtuar ndërtim besim midis Serbët dhe Shqiptarët , reduktim diskriminim , zhvillim ekonomik bashkëpunim për çfarë janë shembuj serbisht dhe Kosovë Ekonomik dhomë , por dhe kulturor bashkëpunim veçanërisht të të rinjve . Çelësi aktorë që mund të sjellin përparim në fushë paqe dhe stabilitet janë qeveritë Serbia , Kosova dhe Shqipëria .

Fokus Grupet e Veriut të Kosovës

Tre fokus grupe janë i organizuar në në veri të Kosovës, me qëllim koleksion njohuri mbi ndëretnikët marrëdhënie dhe sfidat me të cilat përballen komunitetet Serbët , Boshnjakët dhe tjetër etnik grup në këtë zonë . Secili seancë Zgjatë rreth 60 minuta dhe morën pjesë gjithsej 26 pjesëmarrës , përfshirë kujt janë ishin udhëheqësit komuniteti , përfaqësuesit organizatë civil shoqata , gazetarë , studentë , sipërmarrës dhe zyrtarët lokal vetëqeverisje . Diskutime janë përqendruar në historik dhe gjendja aktuale e ndëretnive marrëdhënie , personale përvoja , stereotipe dhe specifik rekomandime për përmirësim komunikimet dhe besim midis komunitetet .

Temat dhe çelës gjen:

1. Historike dhe aktuale marrëdhënie midis Serbët dhe Shqiptarët

- Pjesëmarrësit janë i theksuar historik formë i ngushtë marrëdhënie midis Serbët dhe Shqiptarët , të cilët përveç kësaj u përkeqësua kohët e fundit politik ngjarje . Shumë janë deklaroi se institucioni aktuale qeveritë në ballë me Albino Kurti shënuar pikë kthese e cila u përkeqësua tensione në në veri të Kosovës.
- Familja histori dhe i mëparshëm përvojat dhe më tej formë perceptimet , ndërsa janë kohët e fundit ngjarje përveç kësaj i forcuar negativ ndjenjat dhe dyshim sipas shqip komunitet .

2. Mosbesimi ndaj qeverisë dhe institucione

- Mosbesim sipas Kosovë për qeverinë ishte e shpeshtë temë , veçanërisht midis pjesëmarrësit nga serbisht dhe boshnjak komunitet . Ky mosbesim u intensifikua për shkak të , si janë pjesëmarrësit i përshkruar , i synuar drejtuar politikë dhe veprim në veri u Kosovës. Çelësi pyetje përfshijnë :
  - **Shpronësim tokë** në Zubin Për në rrjedhën dhe Leposaviç përforcoi perceptimin se qeveria kërcënon ekzistencë lokal Serbët , duke krijuar ndjenjë padrejtësi dhe marginalizim .
  - **Trajtimi Kosovë policia dhe kushtet paraburgim:** Shumë pjesëmarrësit janë shprehur serioz shqetësim në lidhje me me sjellje policia , veçanërisht në lidhje me me arrestime Kosovë Serbët dhe kushtet paraburgimin në të cilin ndodhen . Raportet e abuzimit të paraburgosurit , dhe në disa raste dhe rrahje gjatë paraburgim , përveç kësaj janë rritur frikërat dhe u shemb besim në këtë institucion .
  - **Policia inspektorat dhe ndërkombëtar mbikëqyrje:** Besimi në Inspektoratin Policia e Kosovës dhe ndërkombëtar komunitet është ulur ndjeshëm , sepse pjesëmarrësit Ata besojnë se këto trupa ata nuk janë në mënyrë të përshtatshme reagoi në raportet e abuzimit dhe i pahijshëm sjellje Kosovë policia .
  - **Seksualisht ngacmimi:** Raportet e ngacmimit , veçanërisht seksual ngacmim grua nga anët shqip nacionalist , përfaqësoj problem i rëndësishëm që ndikon

në çdo ditë jetë dhe përveç kësaj thellohet mosbesim .

- **Ekonomik pengesa:** Masa të tilla si ndalimet Mallrat serbe , kufizimet përdor dinarë , mbyllje serbisht posta dhe përfundimi i Banka Poštanska bankat e kursimit me përvojë janë si i qëllimshëm përpjekjet për ta bërë veriun e Kosovës ekonomikisht izolatet dhe prish çdo ditë jetë .

3. Ndikimi kohët e fundit ndryshim politikë në lokal komunitetet

- Pjesëmarrësit janë shprehur shqetësim për shkak të mbylljet bashkiake zyrë i cili janë ka punuar në serbisht sistem dhe perceptuar përhapje e re , shumicë shqip institucion në veri të Kosovës. Këto ndryshime janë me përvojë si përpjekje uljet prania Serbia në Kosovë por dhe ekonomik ndikim në veri , afër pse janë pjesëmarrësit vlerësoi se shqipja e re bizneset (Misioni dhe Heb) shpesh shërbej si vende provokim lokal serbisht dhe boshnjak komunitetet .
- Janë shprehur shqetësime . për shkak të hapje i ri shqip kompani me qëllim të marginalizim serbisht sipërmarrësit . Pjesëmarrësit janë shprehur frikë se kjo e bëj të vështirë mirëmbajtje biznes dhe i zakonshëm prania Serbët dhe Boshnjakët .

4. Stereotipet dhe “ fotografi në kokën time ”

- Thellë rrënjosur stereotipet dhe më tej e bëj të vështirë ndëretnik marrëdhëniet . Pjesëmarrësit janë pranoi se këto stereotipet nis nga historik narrativë (luftë kundër Kosova) dhe kohët e fundit negativ bashkëveprim , mirëmbajtje Mentaliteti “ ne kundër “ ata “ . Shumë janë vuri në dukje se këto qëndrime shpesh inkurajoj politikanë , media , të zakonshëm biseda dhe çdo ditë tensione midis komunitetet .

5. Përvojat dhe perceptimet në jetën e përditshme jetë

- Çdo ditë kontaktet me shqip komunitetet përshkruar janë si i tensionuar në të fundit periudhë , me i kufizuar numër pozitiv përvojat i cili do të mund për të lehtësuar negativ paragjykime . Mungesa e konstruktiv ose paqësor bashkëveprim mirëmban cikli i ndërsjellë të mosbesimit dhe ndarjes .
- Pjesëmarrësit janë theksuar nevoja për të besueshme burime informacion drejtuar në komunitet për të shtypur dezinformim dhe paraqitur më i ekuilibruar rrëfime .

6. Sugjerime për përmirësim komunikimet dhe ndarje informacion

- Pjesëmarrësit janë shprehur nevoja për siguri , neutralitet platforma për ndëretnike dialog vepra promovimin të kuptuarit dhe ndërtimin e besimit . I propozuar iniciativa përfshij jo-politik takime komunitet , fushata në social rrjetet drejtuar në thyerje i dëmshëm stereotip dhe i zakonshëm aktivitete e cila do të merrej me bashkërisht interesat .
- Vazhdimisht ishin të ftuar në rritur përgjegjësi qeveri veprim dhe më i fortë përfshirje ndërkombëtar komunitete , me kërkesë për më shumë nën mbikëqyrje dhe ndërhyrjet si të bësh pyetje zgjidhur në i ekuilibruar mënyrë dhe përmes dialog.

Paraprak vëzhgime:

- **Stereotipet dhe mosbesim** ata mbeten i madh sfidat , në pse janë pjesëmarrësit theksuar nevoja për iniciativa i cili inkurajoj dialog dhe të kuptuarit .
- **Historike rrëfime dhe kohët e fundit ngjarje** fuqishëm ndikim në qëndrime komunitet , në pse janë pjesëmarrësit i treguar në afatgjatë probleme dhe aktuale incidente si faktorë mbështetës si kjo qëndrime .
- **Institucionale Mosbesimi** është mbizotërues , veçanërisht në marrëdhënie me me veprim Kosovë policia , efektiviteti Inspektorati policia dhe perceptuar pasivitet ndërkombëtar komunitete . Shumë pjesëmarrësit janë shprehur frustrim për shkak të i pamjaftueshëm kërkim dhe zgjidhje incidente abuzime dhe i synuar veprime .

ANALIZA E MEDIAS RAPORTIM

Brenda i juaji dhjetëvjeçar monitorim media , BIRODI u mor me media raportimi mbi Kosovën në mediat në Serbi në nivel politikan dhe Bruksel marrëveshje , analiza janë tregoi interesante faktet . Njëra prej tyre është se është në mediat në Serbi. Kosovë anë , në atë periudhë , paraqiti si jashtëzakonisht negativ me narrativë rreth separatizmit , terrorizmit dhe kriminel aktivitete . Me fillimin negociatat në Bruksel , raportimi media nga Serbia është bërë më neutrale , përveç kur janë në pyetje politikanët që e kundërshtojnë atë marrëveshje .

Në të njëjtën kohë kohë në mediat e veriut të Kosovës janë përmirësim i raportuar serbo-shqiptar marrëdhënie , dhe Gjërat dukeshin se ishin ata shkojnë përpara dhe qytetarët janë ndjerë lehtësim sepse jo ose e tyre ose tonë anët në histori .

Me qëllim përmirësimit media situatë , si dhe i ndërsjellë komunikim midis komunitet , analizë media është e përqendruar në ekzistuese perceptim jo-shumicë komunitet sepse janë midis temat në të cilat dominon i lartë politikë dhe prezantim deklaratë zyrtar qytetarët si shumicë kështu dhe pakicë komunitet të tjerët mënjane .

Rezultatet analizat media do të kontribuojë më mirë mirëkuptim ekzistuese qëndrime midis qytetarët , duke marrë parasysh i madh rëndësi media raportim dhe informacion në konsideratë shoqëri në të cilën jetoj dhe mirëkuptim socio-politike proceset që ekzistojnë .

Monitorimi media u zhvillua duke monitoruar punën dhe informacion publik media Shërbimi RTS dhe RTK drejtpërdrejt.

Monitorimi raportim media janë përfshirë :

- **Aktorët** – personat ose entitete që janë foli në zgjedhur temat
- **Temat** – Kosova, marrëdhëniet Serbët dhe Shqiptarë , Bruksel marrëveshje , kombëtare identitete Serbët dhe Shqiptarët , veriu i Kosovës, Lugina e Preshevës (Bujanoc , Preshevë , Medvegjë)
- **Narrativa** – mënyra prezantime temë ose aktorët që raportohen
- **Argumentime** - argumente i cili janë përdorur nga gazetar ose paraqitur aktor
- **Epitete** – epitete të përdorura si ilustrime dhe argumentet për të paraqiturat qëndrime
- **Burime** – burime informacion i përmendur në lajme (deklaratat) qytetarë , zyrtarë , njoftime institucion etj.)

Raportimi i monitorimit RTS News 2

Analiza e medias raportim media nga Serbia përfshinte raportimin në qendër informues emision , Dnevnik 2, i cili transmetohet çdo ditë në orën 7:30 të mbrëmjes. Ditari 2 si qendror informues transmetim jep çdo ditë rishikim më i rëndësishmi ngjarje në kombëtar dhe ndër-kombëtar niveli në periudhën Shtator dhe Tetor 2024 .

Ngjarje Dhe Njësi Tematike

Në kontekst analizat i cili përfshin i ndërsjellë marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarë , ose pyetje nga rëndësi për të ndërsjellë bashkëpunim , bashkëjetesë dhe promovim i ndërsjellë marrëdhënie i izoluar janë tjetër ngjarje:

- Protestat Shqiptarët në Jug Serbia
- Pozicioni anëtar shqip minoritetet
- Lokal politika në bashki Bujanoc dhe Preshevë dhe marrëdhënie me ekzekutiv fuqi në qendror nivel
- I jashtëm politikë – takime zyrtar Republikat Serbia , si dhe politik përfaqësues Shqiptarët nga Serbia jugore me përfaqësuesit tjetër vendet
- Mbyllja serbisht institucion në Kosovë
- Bllokada serbisht institucion në veri të Kosovës – Bllokada institucion i cili janë filluar më 30.08.2024. janë i zënë shumica hapësirë në raportim në Radio Televizionin Dnevnik 2 Serbia , ose ata janë një temë që diskutohet vazhdimisht dhe plotësisht raportuar gjatë Shtator muajin e vitit 2024 .

Protestat E Shqiptarëve Në Luginën E Preshevës

Rreth protestave Shqiptarët nga Serbia Jugore në brenda Dnevnik 2 në RTS1 nuk është raportuar në të vëzhguarën periudhë .

Pozita E Anëtarëve Të Minoritetit Kombëtar Shqiptar

Kjo tematikë i tërë përfshin disa problemet e përmendura si faktorët që kontribuojnë i pafavorshëm pozicion shqip kombëtar minoritetet 5. Një nga problemet është pasivizimi vendi i banimit , procedura që njihet si problematik sepse u vu re i rëndësishëm numër raste pasivizim rezidenca anëtar shqip minoritetet në komuna Bujanoc , Preshevë dhe Ariu . Ata tregojnë për këtë problem. përfaqësuesit mbi të gjitha Kombëtar këshillë Shqiptarët sepse të çojë në fshirje nga rezidenca dhe zvogëloj numër banorë .

Një problem tjetër që theksohet ka të bëjë me të shpallurën kthimet shërbim ushtarak termi që " shkaktan" i madh frikë dhe për shkak të nga të cilat do të i ri Shqiptarët të largohesh vend " . Ky problem thekson Ragmi Mustafa⁶ nga Partia Demokratike veprim , si dhe Ardita

5 [Diplomatët amerikanë në Bujanoc dhe Preshevë: të drejtat e shqiptarëve në fokus - Bujanoc](#)

6 <https://bujanovicke.co.rs/2024/09/18/mustafi-albanci-zele-u-kbs-a-ne-u-vojsku-srbi->

Selmani, Presidente komunat Preshevë .

Mungesë libër shkollor në shqip gjuhë është gjithashtu një nga problemet që kontribuojnë duke u larguar të rinj nga vende . Zgjidhja ky problemi është drejt monitorim raportim zgjidh mbi Kombëtar këshillë shqip kombëtar minoritetet , por dhe donacione nga buxheti i Qeverisë së Kosovës . Donacionet paraqiten në shumë pozitiv mënyrë si një “ garanci për të ardhmen”. brez i cili Ata vijnë , për ruajtje shqip gjuhë dhe identitetin , “ thekson Ragmi Mustafa falënderon për donacionet dhe tregon se “ për fat të keq , Serbia dhe nuk lejon më tej shkollë libra në shqip gjuhë në Preshevë luginë për rreth 3,000 nxënës të shkollave të mesme sipas reformës programe “.

Mosnjohje Diplomati e Kosovës përbëjnë pjesë integrale e argumentit politik përfaqësues shqip komunitetet kur ata flasin për një situatë të pafavorshme pozicion Shqiptarët , veçanërisht të të rinjve , dhe i cili është një nga faktorët ndikues në e tyre vendim për t’u larguar nga Serbia .

Një shembull konkret se si janë përfaqësuesit kundërshtim parti , Partia për Demokraci veprim , Demokratik partitë dhe Lëvizja për demokraci përparim cituar si diskriminues në shqip kombëtar minoriteti është birësimi Përfundim mbi dënimin fjalim urrejtja në SO Bujanoc . Pas shkrim grafiti “Vdekje Shiptarëve “ në ndërtesa e Qendrës Shëndetësore PDD propozoi që kuvendi dënoj fjalim urrejtje në Bujanoc dhe në shprehur në seancë i madh pakënaqësi gjë që nuk përmendet në Përfundim citat dhe se fjalimi urrejtje drejtuar ndaj shqipes kombëtar pakicë .

Në Dnevnik 2 Radio Televizion Serbia , gjatë Shtator dhe Tetor 2024 në këto temat jo ose raportimi .

Politika Lokale Në Komunat E Bujanocit Dhe Preshevës Dhe Marrëdhënia Me Autoritetin Ekzekutiv Në Nivel Qendror

Lokal politika në bashki Bujanoc dhe Presheva në analizën periudhë jo ishte subjekt raportimi në Dnevnik 2 mbi E para Programi i RTS-së .

Politika E Jashtme - Takime Të Zyrtarëve Të Republikës Së Serbisë, Si Dhe Të Përfaqësuesve Politikë Të Shqiptarëve Nga Jugu I Serbisë Me Përfaqësues Të Vendeve Të Tjera

Dominant narrativë në deklarata i cili media ata transmetojnë kur raport mbi këto eventet janë një falënderim për mbështetjen tuaj dhe bashkëpunim . Dhe në rastin e raportimi i RTS në Dnevnik 2 në të cilin ato transmetohen deklarata mirënjohje i lartë zyrtar Republikat Serbia ambasadorë ose përfaqësuesit tjetër vendet .

Nga ana tjetër faqe , në Ditarin 2 të lartë zyrtarët Serbia faleminderit kolegët nga jashtë vendit më shpesh mbi “ respektin” territorial integritet dhe sovranitet Republikat Serbia “, si

[je/](#)

7 [Qeveria e Kosovës ndau 240,000 euro për nxënësit shqiptarë të shkollave fillore në tre komuna - Bujanovaçke](#)

dhe pjesëmarrja në forcat e KFOR-it në një periudhë të jashtëzakonshme e vështirë për serbin njerëz në veri të Kosovës (shembuj) Takimet e Marko Gjuriçit me Ambasador Finlanda në Serbi , Aleksandra Vulina me Sergej Shoigu dhe Ministër i jashtëm Çështjet e Kinës Samiti i BRICS në Kazan , Aleksandar Vuçiq në të shumtë takime gjatë takime në Samiti në Shtetet e Bashkuara kombet , fjalim i Marko Gjuriçit në seanca Këshilli Këshilli i Sigurimit i OKB-së e cila u konsiderua Raporti mbi Kosovën).

Epitete dhe frazat që transmetohen nga deklaratë zyrtar janë “ të mëdhenj” mirënjohje “,” kontribut përmirësim dhe zhvillim “,” mbështetje “,” ruajtje kombëtar identitet “.

Udhëzime specifik shembull bashkëpunim është ilustruese në deklarata President komunat Preshevë Ardita Selmani në fjalën e saj me rastin rritet fondet nga të buxhetit të Qeverisë së Kosovës për vitin 2025 i cili janë të destinuara për Fondin për Shqiptarët, të cilin ai e quan “ të madh një hap për Luginën “ dhe “ historike me vendim “ .

Për serbët politikanët janë të rëndësishëm duke theksuar ndërkombëtar mbështetje në mënyrën se si theksoj “ të jashtëzakonshme” i rëndë periudhë për serbishten njerëz “ dhe në proces përmirësimi aktualisht “ jashtëzakonisht” i rëndë pozicion serbisht të popullit “ .

Mbyllja E Institucioneve Serbe Në Kosovë

Mbyllja e institucioneve serbe në veri të Kosovës është tema që i është kushtuar më shumë kohë në Dnevnik 2, krahasuar me temat e tjera të analizuar. Në shumicën e edicioneve qendrore informative në RTS është raportuar për këto ngjarje dhe pasojat e tyre në jetën e serbëve. Një numër i konsiderueshëm i edicioneve të lajmeve, në njoftimet për lajmet më të rëndësishme, kanë përmendur informacionet mbi mbylljen e organeve komunale, filialeve të Fondit PIO, qendrave për punë sociale dhe kanë theksuar që të punësuarit nuk mund të shkojnë në punë, ndërsa qytetarët nuk janë në gjendje të realizojnë të drejtat e tyre apo të marrin dokumentet e nevojshme. Narrativi në raportimin e këtyre ngjarjeve është fokusuar në dy elemente – cenimin e popullsisë serbe në veri të Kosovës për shkak të mohimit të të drejtave dhe sjelljen e papërshtatshme të institucioneve të Kosovës. Theksimi i cenimit të të drejtave të serbëve ka dominuar si në paraqitjet e gazetarëve ashtu edhe në deklaratat e qytetarëve dhe zyrtarëve nga Serbia.

Raportimi mbi këtë temë ka qenë gjithëpërfshirës dhe ka përfshirë një numër të madh akterësh. Në kronikat që trajtonin çështjen e mbylljes së institucioneve serbe, publiku ka pasur mundësi të dëgjojë qëndrimet e qytetarëve të veriut të Kosovës, të cilëve kryesisht u referohen këto vendime, përfaqësuesit e pushtetit nga Beogradi (Presidenti i Serbisë, përfaqësues të pushtetit lokal nga 4 komunat në veri të Kosovës, përfaqësues të institucioneve të mbyllura, shoqata qytetare dhe analistë). Gjithashtu, janë transmetuar edhe deklarata zyrtare të përfaqësuesve të institucioneve të Kosovës dhe policisë. Kohë të konsiderueshme për të folur mbi këtë temë kanë pasur Aleksandar Vuçiq, i cili në një sërë deklaratash ka dënuar aktivitetet e pushtetit të Prishtinës, Petar Peković, drejtor i Zyrës për Kosovë dhe Metohi, si dhe Marko Gjuriç, ministër i Punëve të Jashtme. Përmes bisedimeve me përfaqësues të vendeve të tjera, ata kanë theksuar pasojat negative të këtyre aktiviteteve mbi qytetarët, qëllimet e autoriteteve të Kosovës për të diskriminuar dhe vështirësuar pozitën e serbëve.

Qytetarët në emisionet informative kanë pasur mundësinë të paraqesin këndvështrimin

e tyre mbi situatën, përkatësisht të theksojnë problemet me të cilat përballen që nga fillimi i zbatimit të këtyre masave. Zyrtarët nga Beogradi, përmes njoftimeve për paketa masash për mbështetje të qytetarëve, kanë treguar vendosmërinë e tyre për mbrojtjen e të drejtave të tyre, përkatësisht përmes shpalljes së „zonave të mbrojtjes së veçantë sociale“ dhe sigurimit të mbështetjes kryesisht për të papunët dhe qytetarët e moshuar.

Autoritetet nga Prishtina, kryesisht Albin Kurti si përfaqësues i tyre, janë paraqitur në një dritë negative. Albin Kurti është vlerësuar nga politikanët nga Serbia dhe zyrtarët lokalë si fajtor kryesor, përkatësisht si personi që ka marrë vendime për mbylljen e institucioneve serbe me qëllim diskriminimin e popullsisë serbe. Argumentimi i përdorur për të ilustruar cenimin e serbëve lidhet me pamundësinë e qytetarëve për të marrë shërbime dhe dokumentet e nevojshme, përkatësisht pamundësinë që mbi bazën e tyre të realizojnë një numër të madh të drejtash siç janë librezat shëndetësore, shërbimet e ndihmës nga qendrat për punë sociale, si dhe koha dhe kostot e konsiderueshme që qytetarët kanë nëse duhet të shkojnë në Rashkë për t'i zgjidhur problemet e tyre. Sjellja e autoriteteve në Prishtinë, dhe veçanërisht e Albin Kurtit si Kryeministër, interpretohet si veprim parazgjedhor, përkatësisht si tërheqje e vëmendjes dhe fitim i pikëve politike përmes aktiviteteve të drejtuara kundër serbëve.

Epitetet që kanë shoqëruar raportimin kanë theksuar ndarjen e thellë midis palës serbe dhe asaj shqiptare. Kur bëhet fjalë për qytetarët e veriut të Kosovës, për ta thuhet se janë „viktima të terrorit“, „të cenuar“, „qindra të punësuar që nuk janë në gjendje të shkojnë në punët e tyre“, por është shprehur edhe optimizëm përmes qëndrimeve se „populli serb do të mbijetojë“ pavarësisht vështirësive. Nga ana tjetër, deklaratat e politikanëve kanë përfshirë fraza si „terrori i Prishtinës“, „sulm ndaj nesh“, „Kurti ka qëllim të pastrojë gjithçka serbe në Kosovë“, „i vijmë zgjedhjet, nuk ka suksese e shkon kundër serbëve“.

Burimet

Përsërit kryeministri Millosh Vuçeviq kurti atje është qëllim për të pastruar Kosmeti nga serbët " - Dnevnik 2 - 09/06/2024 00:04:30

" Në fund të fundit , të gjithë janë këtu " këto prapa katër vite dhe të gjithë i mëparshëm vit performon i tmerrshëm presion në gjithçka çfarë është serbe këtu e cila mbeti funksionale dhe për të jetuar në Kosovë dhe Metohi . Këtu jo dyshoj se është klasik politik proces , ndikim në institucione Republikat Sigurisht , ne jemi atje punoi ne jemi përgjegjës në interes të tonën njerëz , kjo është tani aktualisht sulm në ne , ose më saktë , ne nuk jemi ja ku është problemi që kemi individë është tashmë këtu thelbi që jep të jetë çdo ditë performon presion në serbisht njerëz , për të ndaluar gjithçka çfarë është serbe , " - Zoran Todić , President I përkohshëm e organit komunal Leposavić - 06.09.2024. 00:03:15

" Kryeministri u shpreh shqetësim për shkak të situata në Kosmet dhe terror që është serbe njerëz ekspozuar çdo ditë për shkak të përpjekjet premierë i përkohshëm institucion Albina Gjykata është etnikisht i pastër jugore serbisht « provinca ». - raport me takim me Ambasadori i Kubës më 24 shtator 2024. 00:13:25

DUŠAN RADAKOVIQ

ANALIZA E TRANSMETIMEVE TË DREJTPËRDREJTA TË RTK-SË

Ky raport merret me analizën e përmbajtjes së raportimit mediatik të RTK-live mbi ngjarjet kyçe në Kosovë gjatë periudhës nga 1.8.2024 deri më 30.10.2024. Konkretisht, objekti i analizës kanë qenë ngjarjet që lidhen me bisedimet e Brukselit, pra zbatimin e tyre në pjesën që ka të bëjë me mbylljen e institucioneve që kanë qenë pjesë e të ashtuquajturit sistem serb, arrestimet e pjesëtarëve të komunitetit serb në veri të Kosovës dhe procedimin e përgjegjësve për rastin Banjska.

Tabelë 13. Përmbledhje media ngjarje

Dialogu midis Kosovës dhe Serbia është në një bllokim , procesi ka ngecur.
Lajçak shpall përgatitjet për të radhës takim Bisljimi -Petković
Lajçak dhe Mëparshme foli për të plotë zbatoj Marrëveshje
Lajçak : Është koha për të filluar zbatim marrëveshje normalizimi
Raund i ri dialog midis Kosovës dhe Serbia më 24 tetor
Në Bruksel filloi i zakonshëm takimi i BE-së, Kosovës dhe Serbia
BE konfirmon : Takim nesër kryesor negociator në Bruksel
Takim i ri sot në Bruksel dialogun midis Kosovës dhe Serbia
SD është ndezur përvjetor Spa-të i quajtur Serbia ndaj autorëve të krimit sjell drejtësi
Terrorist sulmi në Banjska , Hovenier : Autorët ato duhet të përputhen
BE: Serbia do të ndalojë drejtësi autorët e krimit sulm në Banjska
Osmani: Bunjaku ra në mënyrë që vërtetuan se ata kufijtë këto vendet i përjetshëm
Ibisi : Terrorist grup jo ishte vetëm , ajo kishte të drejtpërdrejtë mbështetje Serbia
Policia veprim në objekte i paligjshëm postë në veri
BE: Mbyllje postë në në veri , i njëanshëm dhe i pakoordinuar hap
Veprim në Amerika e Veriut Ambasada : E zhgënjyer njëanshëm veprime
Bisljimi : Zyra Postare Serbia në mënyrë të paligjshme veproi në territorin e Kosovës
Policia e Kosovës : Pušteni Arsenijević i Veljkoviç

Aktorit analizë tregon se është midis 127 përmendjeve aktorët në të analizuarit ndajfolje shumica ishin i pranishëm qytetarët , ose Serbët që jetojnë në Veriu i Kosovës, Qeveria e Kosovës, përfaqësues serbisht komunitetet në në nivelin e Kosovës, qytetarët shqip kombësitë që jetojnë në Qeveria e Serbisë , Evropiane bashkim dhe përfaqësuesit serbisht komunitetet në lokal nivel .

Tabelë 14. Përfaqësimi aktor

Qytetarë (serbë që jetojnë) në Kosova)	18
Qeveria e Kosovës	16
Ekipet kombëtare serbisht komunitetet në kombëtar nivel	16
Qytetarët Shqiptarët që jetojnë në Kosovë	16
Qeveria e Serbisë	13
BE	11
Ekipet kombëtare serbisht komunitetet në lokal nivel	9
Ekipet kombëtare shqip komunitet në kombëtar nivel	7
Policia e Kosovës	6
SHBA	4
Ndërkombëtar aktorët (së bashku)	4
President Serbia	3
Ekspert	2
Partitë Serbët në Kosovë	1
Gjykatat dhe Zyra e Prokurorit të Kosovës	1

Analiza e tonalitetit raportet në bashkëngjitje thotë se ka lloj ekuilibër në mënyra se si është serbe anë paraqitur në pothuajse e njëjta gjë pozitive (17 herë) dhe negativ (21 herë). Pothuajse i shkarkuar mënyrë raportimi u regjistrua në RTK drejtpërdrejt kur bëhet fjalë për shqip festë që ndodhi 17 herë paraqitur pozitiv dhe 21 herë negativ .

Trajtimi Gazetarët e RTK-së ishin drejtpërdrejt pasiv , që do të thotë se ata janë në nivelin më të madh numër raste përcolli atë që janë deklaruar publik zyrtarët dhe zyrtarët qofshin përfaqësues kushtimisht tha serbisht ose shqip anët .

Maj analizë raportim nga Radio Televizioni i Kosovës dhe Radio Televizioni të Serbisë mbi aspektet socio-politike jetë Serbët në veriu i Kosovës dhe Shqiptarët në Preshevë luginë

Metodologjike dhe konceptual kornizë kërkim

Analiza e raportimit të Radio Televizionit të Kosovës dhe Radio Televizionit të Serbisë në edicionet qendrore informative mbi jetën shoqërore-politike të serbëve në veri të Kosovës dhe shqiptarëve në Luginën e Preshevës bazohet në analizën e raportimit të këtyre dy shërbimeve publike mediatike për ngjarjet që kanë shënuar muajin maj 2025. Në kuadër të analizës do të paraqiten::

- Aktorit analizë , ose analizë aktorët që janë ishin tërthorazi ose drejtpërdrejt të paraqitura në të analizuarën ndajfolje me me idenë për të parë Cili është statusi shoqëror ? dhe politik përfshirje raportim vëzhguar media ;
- Tematike analizë , ose rishikim vizion ngjarje nga anët gazetar dhe editorial në Radio Televizion Serbia dhe Radio Televizioni i Kosovës;
- Argumentim analizë , ose analizë burime , opinione dhe fakt , i cili janë gazetarët përdorur në analizën shtojca ;
- Narrativë analizë , e cila ishte i ndarë në :
  - Etnokombëtar narrativa , të cilat përqendrohen ata vendosën etnik identitete shqip dhe serbisht komunitetet si përparësi identitetin , ose në rastin e anëtar serbisht dhe shqip njerëz si përparësi identitetet etnike është vendosur përkatësi ;
  - Kushtetuese-patriotike narrativa , të cilat përqendrohen ata vendosën juridiko-politik identiteti , dmth . shoqëria , shoqatat , pjesë e Serbisë dhe Kosova si vendet në të cilat qytetarët jetoj dhe / ose identiteti që janë lidhur me shtetësinë , profesionin ose politik fejesë .
  - Brenda këtyre dy rrëfim ne kemi dhe nënnarrativa , të cilat përmes karakterologji përshkruaj marrëdhënie sipas tek tjetri etnik komunitet , të cilat janë i ndarë në negativ (konfliktues), neutral (tolerant) dhe marrëdhënie pozitive (bashkëpunuese) .
- Trajtimi gazetarë , ose Si është raportimi? gazetar me me idenë për të parë nëse ata aktiv dhe ose pasiv aktorët në të analizuarit ndajfolje dhe në të cilën kuptim : thjesht ata transmetojnë informacion , objektiv informoj respekt sundoj të tjerë palët , avokati zgjidhje , pyetje dhe analizoj ose por promovoj , ose merrem me propagandë , e cila ndonjëherë përfshin dhe fjalim urrejtje .

Gjetjet kërkim

Në Tabelën 1 gjendet lista e ngjarjeve e përpiluar nga ekipi hulumtues përmes monitorimit të mediave. Ngjarjet përfshijnë deklaratat të politikanëve nga Serbia dhe BE-ja, si dhe ngjarje që janë rezultat i veprimeve të institucioneve shtetërore ose organizatave të shoqërisë civile, partive politike, komuniteteve fetare ose etnike, apo ndonjë aktori tjetër shoqëror..

Tabelë 15. Lista e analizuar ngjarje

1.5. Vuçiçit deklaratat për Kosovën
3.5. E dhjeta përpjekje kushtetutë Parlamenti i Kosovës
7.5. Vuçiçeva deklaratë për Kosovën
8.5. Kushtetuta Parlamenti i Kosovës
14.5. Takimi ministrat i jashtëm vende pune në Luksemburg
Mbyllja objektet sportive dhe salla e të rinjve , sporte në Mitrovica
15.5. Veriu i Kosovës - mbyllje institucion
Arrest në Zveçan , akuza për luftë krime
Mbyllja institucion në në veri të Kosovës
16.5. Vuçiçeva deklaratë
Policia e Kosovës u mbyll degë Kombëtar shërbimet e punësimit
Protesta sepse mbyllje salla sportive
17.5. BE-ja i bën thirrje Kosovës të ndalojë me duke mbyllur shërbim në në veri të Kosovës
18.5. Telekom Serbia Ata do të shkojnë në SHBA për të zgjidhur probleme pamundësia për të marrë i tretë licencë
19.5. Marrëdhënia Vatikani - Papa i ri sipas Kosovë
20.5. Mbyllja qendra arsimore e Crveni-t kryq Tubacionet e gazit
21.5. Paralajmërime në shkeljet njeri të drejtat e serbëve për të Kosovë
Mbyllje institucion
Komunale kompani Shtërpce
22.5. Drejtori i BIA-s - analizuar siguri situatë dhe në Kosovë
Vuçiçeva deklaratë mbi ZSO-në
Tre të rinj u arrestuan dhe më pas u liruan
Vatikani nuk e njeh Kosovën.
23.5. Kaja Kalas ka bërë një turne në veri të Kosovës
24.5. Ministria e Brendshme lëshoi urdhër arresti polici që po mbyste i diplomuar në shkollën e mesme
25.5. Policia inspektorat urdhëroi për hetim për shkak të incident me i diplomuar në shkollën e mesme
26.5. Dy vite nga duke ngritur shqip kryetarët e bashkive në në veri të Kosovës
27.5. Gjykimi në Prishtina të dyshuarit në sulm në Zgjedhjet Komisioni 2022
Apartamente për persona të zhvendosur në Leposaviq - probleme , disa familjet ata duhet të largohen
29.5. Dita e Pashkëve në Prizren
Vuçiçeva deklaratë
Objekti Zyrat postare në Priluzhje
Siguria në Kosova – tejkalim autorizimet policia , seksuale ngacmim Grua serbe në në veri të Kosovës

30.5 . Konferencë për shtyp Todić – mbyllje institucione , rreth Prishtina autoritetet , eksodi Serbët
31.5. Kombëtarja e Dytë simpozium , shëndetësi punëtorët në Graçanicë
Protesta e shtatëmbëdhjetë familje në fshat Lesak , nga bashkia Leposaviç marrë njoftimet se ata do të të jesh i dëbuar nga në mënyrë të paligjshme ndërtuar shtëpi
Provë katër Serbët për terrorizëm sulm në dhoma Lëndë zgjedhore komision në Mitrovicë në vitin 2022
Miratimi i raportit të progresit të Tonino Pizzula -s Serbia në integrimin në BE
Deklaratë nga Ana Brnabić nga Samiti i Presidentëve parlamentet e vendeve të BE-së
Lavdia e Bashkisë Leposaviç Shën Basili i Ostrogut
Hierark i Shenjtë kuvend - ata kujtojnë ndërkombëtar komunitet në vuajtje Ortodoks Të krishterët në botë dhe në Kosovë
Eparkia e Rashkës- Prizrenit dorëzuar kriminel aplikim për shkak të vjedhjet e kishave në Podujevë
23.5. Polic nga Kosovë policia sulmuan serbin i diplomuar në shkollën e mesme
Provë Serb për ngacmim shqip vendim civil anuluar Apelim gjykatë
Ndërkombëtar ushtarak ushtrimi DEFENDER
Ndërhyrje në fushën sportive sallë dhe Sporti dhe turizmi organizatë në Leposaviq
i SANU - së çmimin e poezisë
Takim Vuçiç dhe amerikan kongresmene
26 vjet nga beteja në Pastrika

Kur merren si kriterium ngjarjet e përmendura, në mostrën e materialeve të vëzhguara kanë hyrë gjithsej 62 materiale. Nga këto, në Radio Televizionin e Serbisë janë analizuar 53 materiale, që përbën 85% të gjithsej materialeve të analizuara, ndërsa në Radio Televizionin e Kosovës janë analizuar (vetëm) 9 materiale, që është 15% e gjithsej materialeve të analizuara.

Aktorit analizë

Kur shihet struktura e aktorëve, arrihet në përfundimin se në materialet e transmetuara në Radio Televizionin e Serbisë, ndër aktorët më të përfaqësuar kanë qenë: policia e Kosovës (13 herë), ekspertët (11 herë), qytetarët, pra serbët që jetojnë në veri të Kosovës (9 herë), ndërsa nga tetë herë janë përmendur si aktorë: presidenti i Republikës së Serbisë, Qeveria e Kosovës dhe BE-ja. Përfaqësuesit e komunitetit shqiptar në Serbi në nivel kombëtar kanë qenë të pranishëm pesë herë, ndërsa përfaqësuesit e komunitetit shqiptar në nivel lokal, konkretisht të Luginës së Preshevës, gjatë majit 2025 kanë qenë të pranishëm tre herë në programet e Radio Televizionit të Serbisë.

Strukturën e aktorëve në Radio Televizionin e Kosovës e kanë përbërë: përfaqësuesit e komunitetit serb në nivel kombëtar të Kosovës, përfaqësuesit e komunitetit serb në nivel lokal dhe Qeveria e Kosovës nga nëntë herë secili, partitë e serbëve në Kosovë (tetë herë), si dhe përfaqësuesit e komunitetit shqiptar në Serbi në nivel kombëtar (6 herë), përkatësisht përfaqësuesit e komunitetit shqiptar në nivel lokal (5 herë).

Tabelë 16. Aktori strukturë analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK drejtpërdrejt

	TV		Total
	RTS	RTK	
Qeveria e Serbisë	4	3	7
Zyra për Kosovën dhe Metohi	3	0	3
President Serbia	8	1	9
Kombëtar kuvend Serbia	2	0	2
Ekipet kombëtare shqip komunitet në kombëtar nivel	5	6	11
Ekipet kombëtare shqip komunitet në lokal nivel	3	5	8
Fetare komunitetet Shqiptarët	1	0	1
BE	8	2	10
SHBA	3	0	3
Rusia	2	0	2
Qeveria e Kosovës	8	9	17
Kryeministri i Kosovës	1	4	5
Ekipet kombëtare serbisht komunitetet në kombëtar në nivelin e Kosovës	3	9	13
Ekipet kombëtare serbisht komunitetet në lokal nivel	1	9	10
Kisha Ortodokse Serbe	5	0	5
Civil shoqëri Serbët në Kosovë	3	4	7
Partitë Serbët në Kosovë	6	8	14
Serbët publik personalitete në Kosovë	0	2	2
Vetëvendosje	5	0	5
Ndërkombëtar aktorët (së bashku)	7	0	7
Gjykatat dhe Prokuroria e Kosovës	3	0	3
Avokat	1	0	1
Qytetarë (serbë që jetojnë në Kosova)	9	0	9
Policia e Kosovës	13	0	13
Përemër drejtor Kombëtar shërbimet e punësimit në Kosovë Mitrovica	1	0	1
Anëtar i Parlamentit në asamble Serbia	1	0	1
Ekspert	11	0	11
Qytetarët Shqiptarët që jetojnë në Kosovë	1	0	1
Kryetar bashkie Shtabi i Përgjithshëm	1	0	1

Tematike analizë

Sa i përket strukturës tematike të paraqitur në Tabelën 3, në programet e analizuara të Radio Televizionit të Serbisë më shumë hapësirë i është kushtuar temës së pakufizuar “Pozita e serbëve në Kosovë” (8 herë). Në vendin e dytë, me shtatë herë, janë paraqitjet e përgjithshme të presidentit të Republikës së Serbisë, Aleksandar Vuçiq, mbi politikën e Serbisë në botë nga këndvështrimi i çështjes së Kosovës. Në vendin e tretë, me pesë përmendje, është mungesa e konstituimit të Kuvendit të Kosovës.

Radio Televizioni i Kosovës, gjatë muajit maj 2025, është marrë më së shumti me temën e

marrjes së kontrollit mbi institucionet e përkohshme, të cilat ishin në sistemin e Serbisë (në Leposaviq, Mitrovicën e Veriut dhe Zubin Potok). Pas kësaj pasojnë deklaratat e përfaqësuesve të autoriteteve kosovare për incidentin me një nxënës në Mitrovicën e Veriut, mungesa e konstituimit të Kuvendit të Kosovës (nga dy herë), si dhe temat e arrestimeve për dyshime për krime lufte në veri të Kosovës, shqetësimet e BE-së për aksionet në veri të Kosovës dhe takimet e kryeministrit Kurti me zyrtarët e BE-së.

Tabelë 17. Tematike strukturë analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK

	TV		Total
	RTS	RTK	
Përsëri ndërprerë përbërës seancë Kuvendi i Kosovës	5	1	6
Dështoi dhe përpjekja e 24-të kushtetutë Kuvendi i Kosovës	1	1	2
Mbyllur paralel Kompania PUC ' Ujësjellësi Ibar në Veri Mitrovica	1	1	2
Autoritetet e Kosovës morën përsipër kontroll mbi më shumë një objekt në Leposaviq	0	1	1
Arrestim për shkak të dyshime për luftë krim në veri të Kosovës	1	1	2
BE-ja e shqetësuar për shkak të veprim në veri	2	1	3
Policia ndihmoi në marrjen e kontrollit ndërtesë në Zubin Për në rrjedhën	1	1	2
Mbyllur Kombëtar shërbimi i punësimit në veri Mitrovica	1	1	2
Kurti në duke punuar mbrëmjeve paraqitur Kërkesat e Kaja Kalas	0	1	1
Kalas vizitoi KFOR- in , u takua me Barduan	0	1	1
Hoxha : Në qafë student ishte e kuqe ngjyrë shënues , jo gjak	0	1	1
Musliju : Parada e diplomimit në Severna Mitrovica jo festim tashmë provokim	0	1	1
Rasiceva festë e dënoi incidentin me të diplomuarit e shkollave të mesme dhe kërkuar hetim	0	1	1
Vuçiq foli për politikën në Serbi dhe në botë	7	0	7
Provë i akuzuar Për serbët	3	0	3
Pozicioni Serbët në Kosovë	8	0	8
Shënimi fetar pushime në Kosovë	2	0	2
Mbyllja institucionet kulturore dhe sportet e Kosovës bozhure	1	0	1
Anëtarësimi i Kosovës nuk është vendosur në rendi i ditës i seancës Këshilli Evropë	1	0	1
A do të ndryshojë Papa i ri ? qëndrim sipas Kosovë	2	0	2
Mbyllja qendra arsimore e Crveni-t kryq	1	0	1
Pozicioni i MTS në Kosovë , përpiku ta arrish i tretë licencë operatori	1	0	1
Eparkia e Rashkës- Prizrenit dorëzuar kriminel aplikim për shkak të vjedhjet e kishave	1	0	1
Mbyllja serbisht institucion	9	0	9
Tre të rinj u arrestuan dhe u liruan serbisht kombësia , sepse janë ata në makinë gjetur të qash	1	0	1
Vizitë në Kaja Kalas në veri të Kosovës	1	0	1
Sulm oficer policie në serbisht i diplomuar në shkollën e mesme	3	0	3
Usharak analist flet për trajtimin Kosovë forcë gjatë ushtrimet 2023	1	0	1
Kulturë - çmim çmim	1	0	1

Argumentim analizë

Ndryshe nga Radio Televizioni i Serbisë, i cili ka pasur një numër më të madh materialesh krahasuar me Radio Televizionin e Kosovës, dhe argumentimi ka qenë më i larmishëm – i pasqyruar në praninë e funksionarëve publikë (7 herë), ekspertëve (7 herë), qytetarëve (5 herë) dhe përfaqësuesve të partive politike (3 herë) – në materialet për komunitetin serb, gazetarët e Radio Televizionit të Kosovës janë mbështetur kryesisht në deklaratat e funksionarëve publikë dhe zyrtarëve të Kosovës.

Tabelë 18. Argumentimi në raportimin mbi gjuhën serbe komunitet analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK drejtpërdrejt

	TV		Total
	RTS	RTK	
Deklaratë publik zyrtar	7	2	9
Deklaratë zyrtar	1	2	3
Deklaratë festë aktor	3	0	3
Deklaratë qytetar	5	0	5
Deklaratë ekspert	7	0	7
Deklaratë ndërkombëtar aktor	2	0	2
Deklaratë përfaqësues civil shoqëritë	1	0	1
Ndërkombëtar akte	1	0	1
Studime	1	0	1
Historike fakte	3	0	3
	28	2	30

I njëjti përfundim arrihet edhe kur paraqitet raportimi për komunitetin shqiptar, i cili është paraqitur në tabelën 5.

Radio Televizioni i Serbisë ka pasur një spektër më të larmishëm argumentesh, të cilat janë pasqyruar kryesisht përmes deklaratave të ekspertëve (11 herë), deklaratave të funksionarëve publikë (10 herë) dhe të përfaqësuesve të partive politike dhe qytetarëve nga katër herë secili.

Në raportimin për komunitetin shqiptar në Serbi, Radio Televizioni i Kosovës si argumentim ka përdorur përfaqësuesit e partive politike të shqiptarëve (3 herë), nga dy herë funksionarët publikë, aktorët ndërkombëtarë, përfaqësuesit e shoqërisë civile dhe vetë aktet ndërkombëtare.

Tabelë 19. Argumentimi në raportimin mbi gjuhën shqipe komunitet analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK

	TV		Total
	RTS	RTK	
Deklaratë publik zyrtar	10	1	11
Deklaratë zyrtar	8	2	10
Deklaratë festë aktor	4	3	7
Deklaratë qytetar	4	0	4
Deklaratë ekspert	11	1	12
Deklaratë ndërkombëtar aktor	3	2	5
Deklaratë përfaqësues civil shoqëritë	1	2	3
Ndërkombëtar akte	0	2	2
Studime	2	0	2
	37	8	45

Narrativë analizë

Objekt i analizës kanë qenë edhe narrativat mbi perceptimin e kombëtares në kontinumin etnonacionalizëm – patriotizëm kushtetues, pra konfliktual, tolerant dhe bashkëpunues.

Kur bëhet fjalë për komunitetin serb në Kosovë, ai në materialet e analizuara të “Dnevnik 2” të Radio Televizionit të Serbisë është paraqitur si kushtetues-patriotik tolerant (serbët si qytetarë të Republikës së Serbisë), ndërsa komuniteti serb është paraqitur nga gazetarët e Radio Televizionit të Kosovës përmes etnonacionalizmit konfliktual ose tolerant (serbët si pjesëtarë të komunitetit kombëtar që jeton në Kosovë).

Tabelë 20. Narrativa në raportimin mbi gjuhën serbe komunitet analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK

	RTS	RTK
Konflikt etno-kombëtar	1	3
Etno-nacional-tolerant	4	3
Etno-nacional – bashkëpunim	3	0
Kushtetutërisht patriotik - tolerant	9	0
Kushtetuese - patriotike - bashkëpunim	2	0
	19	9

Në raportimin për komunitetin shqiptar në Radio Televizionin e Kosovës kemi prani të një narrative kushtetuese-patriotike – konfliktuale (shqiptarët si qytetarë të Republikës së Serbisë), si dhe etno-nacionaliste – tolerante (shqiptarët që jetojnë në Serbi si pjesëtarë të komunitetit shqiptar). Ndërsa në Radio Televizionin e Serbisë kemi një përzierje të narrativeve kushtetuese-patriotike – konfliktuale (shqiptarët si qytetarë të Republikës së Serbisë), narratives kushtetuese-patriotike – tolerante dhe narratives etno-nacionaliste – konfliktuale (shqiptarët që jetojnë në Serbi si pjesëtarë të komunitetit shqiptar).

Tabelë 21. Narrativa në raportimin mbi gjuhën shqipe komunitet analizuar ndajfolje në RTS dhe RTK

	RTS	RTK
Konflikt etno-kombëtar	10	1
Etno-nacional-tolerant	2	3
Etno-nacional – bashkëpunim	2	0
Kushtetuese-patriotike - konfliktuale	14	4
Kushtetutërisht patriotik - tolerant	10	1
Kushtetuese - patriotike - bashkëpunim	1	0
	39	9

Analiza ka përfshirë edhe veprimet e gazetarëve. Përfundimi është se edhe gazetarët e Radio Televizionit të Serbisë, ashtu edhe ata të Radio Televizionit të Kosovës, kanë qenë vëzhgues pasivë në përmbajtjet mediatike të analizuara. Si në rastin e komunitetit serb, ashtu edhe atij shqiptar, dominon qartësisht vetëm përcjellja e informacionit.

Tabela 22. Postupanje novinara – izveštavanje o

	serbisht komunitet		shqip komunitet	
	RTS	RTK	RTS	RTK
Transmetimet informacion	27	6	35	9
Kujton	1	0	0	0

Përfundim

Në fund do të paraqesim përfundimet e këtij monitorimi të mediave. Nga analiza e ngjarjeve shihet qartë se në hapësirën shoqërore-politike të veriut të Kosovës dhe Luginës së Preshevës, ku jetojnë serbët dhe shqiptarët, ende ekziston një strukturë “post-konflikti” e ngjarjeve, e cila në plan të parë vë atë që ka ndodhur gjatë konflikteve të armatosura, pra zhvillimin e aktiviteteve që synojnë arritjen e paqes. Konkretisht, kemi ngjarje që janë jehona e (mos) zbatimit të Marrëveshjes së Brukselit dhe të Ohrit në rastin e Kosovës, ndërsa në rastin e Serbisë mungesën e zbatimit të këtyre marrëveshjeve, e sidomos të Planit me shtatë pika. Kjo rezulton me një nivel të ulët informimi të publikut për dokumentet e përmendura.

Si pasojë e kësaj, krijohen dy narrativa. Njëra është narrativa e zbatimit, pra e zbatimit të ligjit (pala shqiptare), ndërsa tjetra është narrativa e mbylljes/shkatërrimit të institucioneve (pala serbe), gjë që çon në krijimin e një realiteti mediatik të ndarë, të cilit i kontribuon fakti që vetë dokumentet (Marrëveshja e Brukselit, Marrëveshja e Ohrit dhe Plani me shtatë pika) nuk janë subjekt i debatit dhe diskutimit publik, pra nuk janë objekt i raportimit dhe dialogut mediatik, duke ruajtur kështu vetëdijen për “ne” dhe “ata” ose për “tonën” dhe “të tyrën”.

Rrethanë shtesë që e vështirëson situatën është fakti se komunikimin e dominojnë aktorë nga sfera politike si aktorë kryesorë. Ata janë ata që në mënyrë dominuese krijojnë përmbajtje mediatike, ndërsa mediat janë në rolin e “mbajtësit të mikrofinit” ose përcjellësit të mesazheve, gjë që është një pozicion i papranueshëm për shërbimet publike mediatike, madje edhe kur bëhet fjalë për emisionet qendrore informative.

Në fund, mediat me raportimin e tyre nuk kontribuojnë në forcimin e diskursit kushtetues-patriotik. Radio Televizioni i Serbisë mban serbët nga veriu i Kosovës në sistemin juridiko-politik të Serbisë, edhe pse nuk ka parakushte institucionale-normative për këtë, ndërsa Radio Televizioni i Kosovës i mban serbët nga veriu i Kosovës në nivelin etnonacionalist, pa i paraqitur ata si qytetarë të Kosovës me të drejtat e tyre..

Nga ana tjetër anët, Radiotelevizion Serbia Shqiptarët nga Luginat e Preshevës trajtohen si e tyre qytetarë dhe përmendur në kushtetutore-patriotike diskurs, por pa të nevojshmen nivel media përfshirje dhe që merrem me status këto kombëtar komunitetet në Serbi, ose Bujanoc dhe Preshevë janë në qendër informues përmendur në emisionin e RTS-së janë në kontekst ekonomi dhe infrastrukturë.

Imazhi i komunitetit kombëtar serb, i cili është parë nga monitoruesit tanë në programin e Radio Televizionit të Kosovës, mund të përmbledhet kryesisht si qytetarë të Serbisë që ndodhen në një gjendje të një lloji proteste dhe që luftojnë për të drejtat që i kanë serbët në veri të Kosovës, sipas Marrëveshjes së Brukselit dhe asaj të Ohrit.

Suma sumarum, kështu mbahet botë etno-nacionalizëm dhe parandalon tranzicioni në kushtetutë patriotizëm.

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Bazuar në zbatuar kërkim publik opinione dhe analizat media formuluar ne jemi Matricë faktor dhe zgjidhje për përmirësim marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët (në tekstin e mëtej-më) te teksti Matricë).

Tabelë 23. Matrica faktor dhe zgjidhje për përmirësim marrëdhënie Serbët dhe Shqiptarët

KOMUNITETI	Faktorët aktuale kushtet	Zgjidhje	QËRIA
	Etnonacionalizëm	Kushtetuese patriotizëm	
	Etnofiletizëm	I fituar identitete , identitete , të cilat janë që lidhen me personalen arritjet	
	Ofensivë militarizëm	Bashkëpunimi dhe negociata në ndëretnik nivel	
	Frikë, urrejtje, përbuzje dhe mosbesim	Empati , humanizëm , solidaritet , respekt dhe besim	
	Rrjetëzimi në etno-nacional dhe lokal nivel	Rrjetëzimi në profesional dhe biznes inivou	
	Media polarizim dhe i ulët informacion qytetarët	Media shqyrtim	
	Pakënaqësi institucional kornizë	Institucionet i cili janë në funksion të drejtat, detyrimet , interesat dhe nevojë kombëtar komunitet	
	Pakënaqësi me cilësi jetë	Arritur anëtarë komunitet	
	Enoterritoriale përjashtime	Përfshirës format etnik autonomi	
ENKLAVA ETNO		SHTET	

Në matricën e bashkangjitur janë listuar faktorët e marrëdhënieve aktuale midis shqiptarëve dhe serbëve në veri të Kosovës dhe në Luginën e Preshevës, si dhe është dhënë një pasqyrë e gjendjeve të dëshiruara, pra e zgjidhjeve që paraqesin një pamje të tranzicionit nga (etno)komuniteti drejt shoqërisë (qytetare), e cila është e aftë të vendosë shtetin si kornizë institucionale-normative rregullatore, e bazuar në sundimin e ligjit, integritetin e institucioneve dhe publikun e lirë. Ky tranzicion i menduar paraqet rrugën nga solidariteti mekanik drejt atij organik, si kuadër bazë që rregullon marrëdhëniet shoqërore dhe identitetet në nivel të komunitetit dhe shoqërisë. Në synimin për ta bërë Matricën më të saktë për secilën nga dimensionet e përmendura, do të shpjegojmë dhe rikujtojmë gjetjet e hulumtimit.

Dimensioni i parë i Matricës lidhet me natyrën e identitetit politik të qytetarëve, që ndodhet midis etnonacionalizmit dhe patriotizmit kushtetues. Ndryshe nga etnonacionalizmi, që bazohet mbi identifikimin etnik të qytetarëve, patriotizmi kushtetues nënkupton respektimin e kushtetutës dhe ligjeve që burojnë prej saj, pra respektimin e vlerave dhe parimeve si demokracia, të drejtat e njeriut, sundimi i ligjit dhe barazia para ligjit. Hulumtimi ka treguar se, si te serbët në veri të Kosovës, ashtu edhe te shqiptarët në Luginën e Preshevës, dominon etnonacionalizmi, i cili është pengesë për vendosjen e patriotizmit kushtetues, që është model legjitimues për krijimin e një shteti të bazuar mbi sundimin e ligjit, integritetin e institucioneve dhe publikun e lirë.

Dimensioni i dytë i Matricës lidhet me të parin dhe ka të bëjë me identitetet sociale të qytetarëve, të cilat gjenden në një kontinuum midis identiteteve të trashëguara dhe atyre të fituara. Identitetet e trashëguara janë ato që merren nga familja dhe komuniteti. Refuzimi i tyre shihet si mëkat ndaj komunitetit apo familjes. Zakonisht kanë të bëjnë me përkatësinë etnike dhe fetare. Përkundër tyre janë identitetet e fituara, të cilat individi i arrin gjatë jetës dhe karrierës së tij me përpjekjet e veta. Hulumtimi i kryer tregon dominimin e identiteteve të trashëguara, kryesisht atyre etnofiletiste, që vendosin në plan të parë identitetin fetar dhe/ose etnik, ndërsa pas tyre qëndrojnë identitetet e tjera që lidhen me rajonin, qytetin dhe profesionin.

Dimensioni i tretë i Matricës ka të bëjë me militarizmin ofenziv, pra gatishmërinë për të mbështetur luftën si mjet për ndryshimin e kufijve dhe korrigjimin e padrejtësive të bëra ndaj “popullit të vet”. Përballë militarizmit ofenziv qëndron bashkëpunimi ndër-etnik dhe ndërshtetëror, i bazuar në anëtarësimet në shoqata rajonale dhe ndërkombëtare, pra respektimin e standardeve ndërkombëtare. Hulumtimi ka treguar prani të tendencave, në një masë pak më të madhe të anketuarit nga Lugina e Preshevës, për të mbështetur militarizmin ofenziv.

Dimensioni i katërt lidhet me komponentën emocionale të marrëdhënieve midis shqiptarëve dhe serbëve – midis afërsisë dhe largësisë emocionale. Hulumtimi i kryer tregon ekzistencën e barrierave, pra të një largësie emocionale midis serbëve dhe shqiptarëve në Luginën e Preshevës, në veri të Kosovës, në Kosovë dhe Serbi.

Dimensioni i pestë i Matricës ka të bëjë me rrjetëzimin social të shqiptarëve dhe serbëve. Në njërën anë është niveli personal i rrjetëzimit, ndërsa në anën tjetër rrjetëzimi që bazohet në lidhje profesionale apo afariste. Gjetjet e këtij hulumtimi tregojnë se ekziston lidhje në nivel personal, ndërsa ajo profesionale dhe afariste pothuajse mungon.

Dimensioni i gjashtë lidhet me komunikimin medial, që ndodhet nga njëra anë midis jo-profesionalizmit mediatic, pra pranisë së propagandës që forcon distancën etnike dhe stereotipet, dhe nga ana tjetër deliberimit medial ku mediat hetojnë, analizojnë, vënë në pyetje dhe moderrojnë dialogun midis palës shqiptare dhe asaj serbe. Analiza e përmbajtjes ka treguar se ekziston një ndarje mediatike në shumicën e mediave, pra se ato mbrojnë etno-kombe dhe jo profesionin gazetaresk.

Dimensioni i shtatë lidhet me funksionalitetin e kuadrit institucional, që ka për detyrë të përfaqësojë dhe mbrojë interesat e pjesëtarëve të komuniteteve kombëtare ose nuk e bën këtë. Hulumtimi tregon një shkallë të ulët kënaqësie me funksionalitetin e kuadrit institucional vendor kur bëhet fjalë për serbët e veriut të Kosovës dhe shqiptarët e Luginës së Preshevës.

Dimensioni i tetë ka të bëjë me qëndrimin ndaj cilësisë së jetës, pra me mundësitë që banorët e veriut të Kosovës dhe Luginës së Preshevës t’i realizojnë të drejtat e tyre si pjesëtarë të komuniteteve kombëtare. Hulumtimi ka treguar se në të dy rastet ekziston pakënaqësi e madhe me cilësinë e jetës dhe mundësitë për realizimin e të drejtave si pjesëtarë të komuniteteve kombëtare.

Dimensioni i nëntë i Matricës lidhet me identifikimin e pjesëtarëve të komuniteteve kom-

bëtare me hapësirën etnike ku komuniteti “jeton në shumicë”, çka si pasojë ka etno-izolimin dhe mbylljen, në vend të preferimit të formave gjithëpërfshirëse të autonomisë së komuniteteve kombëtare. Hulumtimi ka treguar se ekziston një prirje drejt etno-izolimit.

Këto nëntë dimensionet brenda Matricës paraqesin një instrument analitik për monitorimin e marrëdhënieve etnike mes serbëve dhe shqiptarëve, por edhe të kontekstit shoqëror në të cilin lindin dhe zhvillohen marrëdhëniet shqiptaro-serbe.

Në thelb të këtij instrumenti monitorues është qasja sociologjike që ka në fokus vështirësinë e tranzicionit nga etno-komuniteti drejt shoqërisë (qytetare), e cila ka nevojë për një shtet të bazuar mbi sundimin e ligjit, integritetin e institucioneve dhe publikun demokratik.

Për të kuptuar konceptin teorik të mesëm, që na shërben për të sistematizuar gjetjet e mbledhura nga hulumtimi, mund të na ndihmojë Matrica Analitike e integritetit të shoqërisë demokratike dhe asaj autoritare, e cila ka lindur si rezultat i hulumtimeve mbi integritetin. Ajo bazohet në të njëjtën bazë teorike dhe është e dobishme për të kuptuar logjikën e natyrës së monitorimit.

Bëhet fjalë për ndarjen midis shoqërisë demokratike, e cila nga karakteristikat e saj është shembull i një shoqërie me solidaritet organik, dhe asaj autoritare që ka si bazë solidaritetin mekanik. Përveç kësaj ndarjeje, vihet re edhe ndarja sipas parimit të autonomisë dhe autoritarizmit, pastaj të formalitetit dhe procedurës kundrejt pushtetit dhe arbitraritetit, si dhe subjektivitetit në kuptimin e aktivizmit dhe individualizimit, pra objektivizimit në kuptimin e pasivitetit dhe nënshtrimit ndaj kolektivit.

Kjo matricë, si çdo matricë, është një shembull ideal-tipik që nuk përfshin “nuancat gri”.

Tabelë 24. Analitike matricë integritet demokratik dhe autoritar shoqëritë

	Integriteti demokratik shoqëritë	Integriteti autoritar shoqëritë
Lloji i shoqërisë organizim	Shoqatat pjesëmarrjet	Komuniteti besnikëri dhe udhëheqje
Lloji i solidaritetit	Interesat	Emocione , traditë
Rregullatori	Normë	Fuqia
Rregullator kornizë	Institucionet	Do të
Adoptim vendim	Diskutim në nivel publik	I porositur nga udhëheqës ose i fuqishëm minoritetet
Lloji zgjedhje	Zgjedhja zgjedhjet	Acclamatory zgjedhjet
Kush zgjedh?	Qytetar	Mbështetës / Subjekt
Kë zgjedhin ata?	Institucionale përfaqësoj interes	Udhëheqësit dhe / ose mijëvjeçar lëvizjet
Komunikimi	Falas media	Industria populizëm

Preporuke

Për komunitetet

1. **Promovimi i dialogut ndërkulturor:** Organizimi i forumeve të rregullta, punëtorive dhe ngjarjeve kulturore që përfshijnë anëtarë të të dy komuniteteve.
2. **Forcimi i lidhjeve profesionale:** Iniciativa që nxisin ndërmarrje të përbashkëta biznesi dhe rrjete ekonomike mund të kontribuojnë në thyerjen e stereotipeve.
3. **Edukim mbi mediat dhe fushata kundër stereotipeve:** Programe edukative mbi rolin e mediave në formësimin e qëndrimeve dhe fushata që promovojnë raportim objektiv dhe gjithëpërfshirës.

Për institucionet

1. **Reforma e sistemit arsimor:** Integrimi i programeve që nxisin mirëkuptim ndërkulturor, veçanërisht në zonat me tensione etnike të theksuara.
2. **Mbështetje për zhvillimin e institucioneve lokale:** Rindërtimi i besimit përmes transparencës dhe përfshirjes së anëtarëve të komuniteteve pakicë në punën e institucioneve.
3. **Integrimi ekonomik:** Programe subvencionimi për bizneset e përbashkëta dhe projekte infrastrukturore që lidhin veriun e Kosovës dhe jugun e Serbisë.

Për organizatat ndërkombëtare

1. **Monitorimi i mediave dhe institucioneve:** Rol më aktiv i akterëve ndërkombëtarë në monitorimin dhe raportimin për shkeljet e të drejtave të njeriut dhe diskriminimin.
2. **Mbështetje financiare dhe teknike për iniciativat e pajtimit:** Përkrahje projekteve që synojnë uljen e tensioneve etnike përmes kulturës, sportit dhe arsimit.

Dugoročni ciljevi

1. **Krijimi i një "ure etnike":** Krijimi i partneriteteve të qëndrueshme ndërmjet akterëve kyç në rajon për promovimin e stabilitetit dhe zhvillimit.
2. **Transformimi i identitetit:** Kalimi nga identitetet etnike dominuese tek identiteti qytetar dhe profesional si bazë për marrëdhëniet e ardhshme.

PËRMBAJTJA

RRETH PROJEKTIT	5
HULUMTIM PUBLIK OPINIONE	6
Shembull Lugina e Preshevës	6
Mostra – Veriu i Kosovës	7
Kuptimi kombe	8
Sociale identitete.....	12
Qëndrim ofensiv militarizëm.....	15
Ndjenjat rreth njëri- tjetrit.....	17
Probleme dhe zgjidhje	23
RAPORTO FOKUS GRUPET – LUGINA E PRESHEVËS	26
Metodologjike kornizë.....	26
Fokus grupit - Lugina e Preshevës.....	26
Fokus Grupet e Veriut të Kosovës.....	28
Paraprak vëzhgime:	30
ANALIZA E MEDIAS RAPORTIM	31
Raportimi i monitorimit RTS News 2	32
Analiza e transmetimeve të drejtpërdrejta të RTK-së	36